

PATENDIAMET

EUIPO
EUROOPA LIIDU
INTELLEKTUAALOMANDI AMET

ÜHENDUSE DISAINILAHENDUSE KAITSMINE JUHISED

ÜHENDUSE DISAINILAHENDUSE KAITSMINE

Juhised

Patendiamet
Tallinn 2018

Juhised on välja antud koostöös Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametiga.

The Guidelines are published in cooperation with the European Union Intellectual Property Office.

Koostajad: Lehar Lehes, Liina Puu, Annika Kaabel

Keeletoimetaja: Eve Tammaru, Marilis Ehvert

Trükk: Grano

ISBN 978-9949-9901-6-0 (trükis)

ISBN 978-9949-9901-7-7 (võrguväljaanne pdf)

ISBN 978-9949-9901-8-4 (võrguväljaanne epub)

ISBN 978-9949-9901-9-1 (võrguväljaanne html)

Sisukord

SISSEJUHATUS	5
I ÜHENDUSE DISAINILAHENDUSE SÜSTEEM	7
1. Ühenduse disainilahendus	7
2. Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet	8
3. Ühenduse disainilahenduse kaitset reguleerivad õigusaktid	10
4. Ühenduse disainilahenduse omaniku õigused	11
5. Ühenduse disainilahenduse süsteemi eelised ja puudused	12
II ÜHENDUSE REGISTREERITUD DISAINILAHENDUSE TAOTLUSE ESITAMINE	15
1. Mida peaks teadma enne ühenduse registreeritud disainilahenduse taotluse esitamist	15
1.1. Nõuded ühenduse disainilahendusele	15
1.2. Ühenduse registreeritud disainilahenduse taotleja	18
1.3. Esindatus EUIPOga suhtlemisel	18
2. Ühenduse disainilahenduse taotluse esitamine	19
2.1. Taotluse edastamise viisid	19
2.2. Taotluse täitmine	20
2.3. Taotluse esitamise lõiv	25
III ÜHENDUSE REGISTREERITUD DISAINILAHENDUSE TAOTLUSE MENETLUS	26
1. Ühenduse disainilahenduse taotluse menetlus EUIPOs	26
1.1. Esitamise kuupäev	26
1.2. Vorminõuete täitmise kontrollimine	27
2. Registreerimiseks esitatud disainilahenduse ekspertiis	29
2.1. Disainilahenduse vastavus ühenduse disainilahenduse määruses toodud definitsioonile	29
2.2. Disainilahenduse vastuolu avaliku korra või üldtunnustatud kõlblusnormidega	30
3. Ühenduse disainilahenduse registreerimine	30
4. Menetluse taastamine	31

5. Ühenduse registreeritud disainilahenduse kehtivusaja pikendamine	32
IV TOIMINGUD TAOTLUSE JA ÜHENDUSE REGISTREERITUD DISAINILAHENDUSEGA NING ANDMETE MUUTMINE	33
1. Toimingud ühenduse registreeritud disainilahendusega	33
1.1. Ühenduse registreeritud disainilahenduse litsentsimine.....	33
1.2. Ühenduse registreeritud disainilahenduse üleandmine	36
1.3. Ühenduse registreeritud disainilahenduse pantimine	38
1.4. Ühenduse registreeritud disainilahendus maksejõuetusmenetluses	40
1.5. Sundtäitmise kohaldamine ühenduse registreeritud disainilahendusele	40
1.6. Ühenduse registreeritud disainilahendusest loobumine	42
2. Andmete muutmine.....	42
V ÜHENDUSE REGISTREERIMATA DISAINILAHENDUS	43
1. Õiguskaitse tähtaeg ja õiguskaitse tekkimise alused	43
2. Nõuded ühenduse registreerimata disainilahendusele.....	44
3. Ühenduse registreerimata disainilahendusest tulenevad õigused.....	44
4. Ühenduse registreeritud ja registreerimata disainilahenduse erinevused	45
VI ELEKTROONILINE SUHTLUS JA AVALIK TEAVE	47
1. Elektrooniline suhtlus.....	47
2. Perioodilised väljaanded	47
3. Avalikud andmebaasid.....	48

SISSEJUHATUS

Käesolevad juhised käsitlevad ühenduse disainilahenduse süsteemi, mis võimaldab ühe taotluse esitamisega saada disainilahendusele õiguskaitse, mis kehtib kogu Euroopa Liidu territooriumil. Väljaanne on suures osas praktilise suunitlusega, mõeldud eelkõige ettevõtjatele, kes tahavad kaitsta oma disainilahendust Euroopa Liidu tasandil, plaanivad esitada ühenduse disainilahenduse taotlust või on juba ühenduse disainilahenduse omanikud.

Väljaande esimene osa annab kokkuvõtliku ülevaate ühenduse disainilahenduse süsteemist – mis on ühenduse disainilahendus ning millised on disainilahenduse omaniku õigused ja kohustused, millised õigusaktid reguleerivad disainilahenduse registreerimist ning millise institutsiooni poole tuleb pöörduda ühenduse disainilahenduse registreerimise sooviga. Samuti antakse lühiülevaade ühenduse disainilahenduse süsteemi eelistest ja puudustest võrreldes teiste disainilahendusele õiguskaitse taotlemise võimalustega.

Teine ja kolmas osa tutvustavad ühenduse registreeritud disainilahenduse taotluse esitamisega seotud nüansse. Antakse teada, millele peaks disainilahenduse taotleja tähelepanu pöörama enne taotluse esitamist, sealhulgas tutvustatakse võimalikke registreerimisest keeldumise põhjuseid. Ühtlasi antakse juhiseid disainilahenduse taotluse täitmiseks ja edastamiseks ning ülevaade registreerimisega seotud lõivudest. Lisaks saab ülevaate Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametis (EUIPO) läbiviidavatest menetlustoimingutest taotluse esitamisest kuni ühenduse registreeritud disainilahenduse registrisse kandmiseni.

Juhiste neljas osa tutvustab ühenduse registreeritud disainilahenduse taotlejale, milliseid toiminguid on võimalik taotluse või registreeringuga teha. Tutvustatakse litsentsi, üleandmise, pantimise jt toimingutega kaasnevaid nõudeid, selgitatakse, millised andmed tuleb toimingute tegemisel EUIPOle edastada ning milliste toimingute puhul tuleb registrikande taotlemisel lõivud tasuda.

Viies osa käsitleb ühenduse registreerimata disainilahendust. Selgitatakse ühenduse registreerimata disainilahendusest tulenevaid õigusi. Käsitletakse õiguskaitse tekkimise aluseid ja õiguskaitse tähtaega, samuti võrreldakse ühenduse registreerimata ning ühenduse registreeritud disaini eeliseid ja puudusi.

Viimane osa tutvustab lühidalt elektroonilise suhtlemise võimalusi EUIPOga, ameti avaldatavaid perioodilisi väljaandeid ning avalikke andmebaase, mis on kasulikud abivahendid ühenduse disainilahenduse süsteemi kasutajatele.

Juhiste koostamisel on peamiselt tuginetud ühenduse disainilahenduse määruses ja selle rakendusmääruses sätestatule, EUIPO menetlusjuhendile ning ameti veebilehel toodud teabele.

I ÜHENDUSE DISAINILAHENDUSE SÜSTEEM

1. Ühenduse disainilahendus

Disainilahendus on toote väliskujundus, mille moodustamisel võivad osaleda üksikuna või kombinatsioonis vorm, konfiguratsioon, värvilahendus, ornament, faktuur ja materjal jne. Ühenduse registreeritud disainilahendus on disainilahendus, mis kehtib kogu Euroopa Liidu territooriumil ning mis on registreeritud Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametis (edaspidi amet/EUIPO¹) Euroopa Liidu Nõukogu määruses nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta (edaspidi ühenduse disainilahenduse määrus/ÜM)² sätestatu kohaselt. Ühenduse disainilahenduse määrus võimaldab õiguskaitse ka ühenduse registreerimata disainilahendusele, tingimusel et registreerimata disainilahendus vastab ühenduse disainilahenduse määruses sätestatud nõuetele.

Ühenduse disainilahenduse õiguskaitse süsteem loodi 12. detsembril 2001 vastu võetud Euroopa Liidu Nõukogu määrusega nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta, et edendada majandustegevuse harmoonilist arengut Euroopa Ühenduses ning pakkuda ühisturul samalaadseid tingimusi, mis valitsevad riigisisestel turgudel.³

Ühenduse disainilahenduse õiguskaitse on **ühtne**. See tähendab, et disainilahenduse mõju on ühetaoline kogu Euroopa Liidus ning selle geograafilist kaitseulatust ei ole võimalik piirata üksikute liikmesriikidega. Ühenduse disainilahendust saab registreerida, üle anda, kehtetuks tunnistada, sellest loobuda või selle kasutamist keelustada üksnes kogu Euroopa Liidus korraga. Juhul kui ühenduse disainilahendus tunnistatakse kehtetuks kas EUIPOs või ühenduse disainilahenduse määruses ettenähtud juhtudel riigisisestes kohtutes kas või ühes Euroopa Liidu liikmesriigis, siis toob see kaasa ühenduse disainilahenduse kehtetuse ka ülejäänud Euroopa Liidu liikmesriikides.⁴

Ühenduse disainilahenduse õiguskaitse on **tähtajaline**, ühenduse registreeritud disainilahendus saab õiguskaitse viieks aastaks ja seda kaitset on võimalik pikendada

¹ European Union Intellectual Property Office.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002R0006&from=ET>.

³ ÜM preambuli p-d 1–8.

⁴ ÜM artikkel 1 (3).

kokku kahekümne viieks aastaks. Ühenduse registreerimata disainilahenduse õiguskaitse kehtib kolm aastat ja õiguskaitset ei ole võimalik täiendavalt pikendada.⁵

Disainilahenduste õiguskaitse üks põhiprintsiipe on **territoriaalsus**. See tähendab, et registreerides disainilahenduse ühes riigis selle riigi seaduste alusel, saab disainilahendus õiguskaitse üksnes selle riigi territooriumil. Igas Euroopa Liidu liikmesriigis on oma tööstusomandi õiguskaitse amet (Eestis Patendiamet) ja disainilahenduse õiguskaitset reguleerivad õigusaktid ning võimalus kaitsta riigisiselt kehtivat disainilahendust. Erandiks on Belgia, Holland ja Luksemburg, kus kehtib ühine regionaalne Beneluxi disainilahendus. Ühenduse disainilahenduse õiguskaitse territoriaalseks ulatuseks on kogu Euroopa Liit. See tähendab, et kui taotlus on esitatud ühenduse disainilahenduse kaitsmiseks EUIPOsse, siis saab taotleja kaitse ühenduse disainilahendusele kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides korraga. Juhul kui Euroopa Liit peaks laienema, laieneb disainilahenduse territoriaalse õiguskaitse ulatus automaatselt uutesse liikmesriikidesse.

Ühenduse disainilahendus annab selle omanikule disainilahenduse kasutamise ainuõiguse ning õiguse takistada kolmandatel isikutel ilma tema nõusolekuta kasutada kaubandustegevuses identseid ja sarnaseid disainilahendusi.

Iga füüsiline või juriidiline isik võib olla ühenduse disainilahenduse omanik.

2. Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet

Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet (EUIPO) on Euroopa Liidu kaubamärkide ja disainilahenduste registreerimise institutsioon, mis asub Alicante, Hispaanias. Amet asutati Euroopa Ühenduse Nõukogu määrusega 1994. aastal ning alustas kaubamärkide registreerimismenetlusega 1996. aastal. 2003. aastal lisandus disainilahenduste registreerimine.

EUIPO on iseseisev Euroopa Liidu institutsioon. Asutuse järelevalvet teeb Euroopa Komisjon, kuid ametil on juriidiline, administratiivne ja finantsiline autonoomia. EUIPO annab tööd ligikaudu 700 inimesele. Ametit juhivad president ja asepresident, kes nimetatakse ametisse Euroopa Liidu Nõukogu haldusnõukogu ettepanekul. Haldusnõukogus ja eelarvekomitees on igast liikmesriigist üks esindaja ning üks esindaja Euroopa Komisjonist.⁶ EUIPOl on viis ametlikku töökeelt – inglise, prantsuse, saksa, hispaania ja itaalia keel.

⁵ ÜM artiklid 11, 12.

⁶ <https://euipo.europa.eu/ohimportal/et/governance> [30.08.2018].

EUIPO peamine ülesanne on Euroopa Liidu kaubamärkide ja ühenduse disainilahenduste registreerimise süsteemide haldamine. Selleks viiakse läbi ekspertiisi, registreerimise, vaidlustamise, tühistamise ja kehtetuks tunnistamise menetlustoiminguid. EUIPO haldab ka avalikke registreid, tutvustab Euroopa Liidu kaubamärkide ja ühenduse disainilahenduste süsteeme avalikkusele ning osaleb oma tegevusvaldkonnaga seotud rahvusvahelistes projektides.

EUIPO teeb tihedat koostööd asutuste ja organisatsioonidega nii Euroopa Liidus kui väljaspool, sealhulgas liikmesriikide ametite, Euroopa Patendiameti (EPO), Maailma Intellektuaalomandi Organisatsiooni (WIPO) ja kasutajate organisatsioonidega (INTA, ECTA, AIM jt), samuti Aafrika intellektuaalomandi organisatsioonide, USA, Jaapani, Türgi, Hiina, Venemaa, Mehhiko ja teiste riikidega. EUIPO viib läbi mitmesuguseid intellektuaalomandikoolitusi ja -seminare ametite ekspertidele, liikmesriikide kohtunikele, Euroopa Kohtu kohtunikele ning kasutajate organisatsioonide liikmetele.

EUIPO üks strateegiline siht on luua hästi toimiv Euroopa kaubamärgi- ja disainivõrgustik ning vähendada erinevusi liikmesriikide ametite praktikas, et muuta kaubamärkide ja disainide registreerimisprotsess kasutajatele lihtsamaks. Selle eesmärgi saavutamiseks on algatatud mitmeid projekte, millesse suuremal või vähemal määral on kaasatud kõik liikmesriikide ametid. 2010. aastal asutati EUIPO koostööfond (Cooperation Fund), mille projektid hõlmavad peamiselt mitmesuguste infotehnoloogiliste lahenduste loomist ja väljaarendamist. Lisaks on algatatud lähenemisprogramm (Convergence Programme), mille eesmärk on lähendada ametite ekspertiisipraktikat.

Alates 5. juunist 2012 tegutseb EUIPO juures intellektuaalomandiga seotud õigusrikkumiste Euroopa vaatluskeskus, mille olulisim eesmärk on hõlbustada ja toetada liikmesriikide ametiasutuste, erasektori ja Euroopa Liidu institutsioonide tegevust intellektuaalomandi õiguste rikkumise vastases võitluses. Keskus koondab avaliku ja erasektori spetsialiste ning huvigruppide esindajaid. Vaatluskeskuse ülesannete hulka kuulub üldsuse intellektuaalomandialase teadlikkuse tõstmine ning koostöö ja teabevahetuse edendamine nii Euroopa Liidu liikmesriikide kui kolmandate riikide intellektuaalomandi valdkonnas tegutsevate ametiasutustega. Muu hulgas töötab keskus välja koolitusprogramme liikmesriikide tolli- ja politseiasutustele ning tarbijakaitseinstituutidele ja loob ning täiustab infotehnoloogilisi vahendeid teabevahetuse paremaks korraldamiseks.

EUIPO pöörab suurt tähelepanu oma teenuste nüüdisajastamisele ja kasutajasõbralikumaks muutmisele, esmajoones elektroonilise asjaajamise arendamisele. Ameti suhtlus kasutajatega toimub peamiselt elektroonilisel teel.

Avalikuks kasutamiseks on välja töötatud mitmeid kasutajasõbralikke andmebaase.

2018. aastaks on EUIPOle esitatud 1 163 000 disainilahenduse taotlust. Näiteks ainuüksi 2017. aastal esitati 110 000 taotlust. Taotluste arvu kasvule on kindlasti kaasa aidanud taotluste elektroonilise esitamise süsteem – 2017. aastal esitati elektrooniliselt juba 97% taotlustest.

3. Ühenduse disainilahenduse kaitset reguleerivad õigusaktid

Ühenduse disainilahenduse õiguskaitse süsteemi ja EUIPO tegevust reguleerivad mitmed Euroopa Liidu õigusaktid.

Euroopa Ühenduse esmase dokumendina disainilahenduse valdkonnas võtsid Euroopa Parlament ja Euroopa Nõukogu 13. oktoobril 1998. aastal vastu direktiivi 98/71/EÜ disainilahenduste õiguskaitse kohta. Nimetatud dokument on aluseks nii riigisestele õigusaktidele kui ka ühenduse disainilahenduse määrusele.

Ühenduse disainilahenduse õiguskaitset reguleeriv olulisim õigusakt on 12. detsembril 2001 vastu võetud Euroopa Liidu Nõukogu määrus nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta. Selles õigusaktis on reguleeritud nõuded disainilahendusele, ühenduse disainilahenduse omaniku õigused ja kohustused ning ühenduse disainilahenduse kehtetuks tunnistamise alused.

Ühenduse disainilahenduse määrust rakendati Euroopa Komisjoni 21. oktoobri 2002 määrusega nr 2245/2002 (edaspidi rakendusmäärus/RM), mis reguleerib peamiselt toimingute korda ja asjaajamist EUIPOs.

EUIPO apellatsioonikodade protseduurireeglid on sätestatud Euroopa Komisjoni 5. veebruari 1996 määrusega nr 216/96. Kuigi määrus on vastu võetud enne ühenduse disainilahenduse süsteemi loomist, on see rakendatav ka ühenduse registreeritud disainilahenduste registreerimisotsustest tulenevatele vaidlustele.

Ühenduse registreeritud disainilahenduse registreerimisega seotud tasud ja nende maksmise kord on kehtestatud Euroopa Komisjoni 16. detsembri 2002 määrusega nr 2246/2002 siseturu ühtlustamisametile makstavate tasude kohta. Lõivude kohta saab teavet EUIPO veebilehelt.⁷

Lisaks eeltoodud õigusaktidele on oluline teada, et EUIPO president annab välja otsuseid ja teateid, mis reguleerivad ameti tegevust. Kaubamärgi- ja

⁷ <https://euipo.europa.eu/ohimportal/et/rcd-fees-and-payments>.

disainimenetluse ametisese praktika ühtlustamiseks on kirja pandud juhendid, mis ei ole ametile küll juriidiliselt siduvad, kuid on juhtnööriks nii ameti töötajatele kui informatsiooniks avalikkusele. Apellatsioonikodade sisemist tööd reguleerivad appellatsioonikodade presiidiumi otsused.

Euroopa Liit on liitunud ka mitmete disainiõigust puudutavate rahvusvaheliste lepingutega: tööstusomandi kaitse Pariisi konventsiooniga, intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepinguga, tööstusdisainilahenduste rahvusvahelise klassifikatsiooni Locarno kokkuleppega ning tööstusdisainilahenduste rahvusvahelise registreerimise Haagi kokkuleppe Genfi redaktsiooniga.

4. Ühenduse disainilahenduse omaniku õigused

Ühenduse registreeritud disainilahendus annab selle omanikule ainuõiguse kasutada disainilahendust ning takistada kolmandal isikul seda loata kasutamast Euroopa Liidu territooriumil. Ainuõigus kehtib toote valmistamisele, pakkumisele, turustamisele, importimisele, eksportimisele jne. Kui kolmas isik teeb midagi eeltoodust ühenduse disainilahenduse omaniku nõusolekuta, rikub ta sellega omaniku ainuõigust. Ühenduse disainilahendusest tulenev kaitse hõlmab kõiki disainilahendusi, mis jätavad asjatundjale ühesuguse üldmulje.

Ühenduse disainilahenduse omanik saab õiguste rikkumise korral võtta abiks ühenduse disainilahenduse määruses sätestatud meetmed, mis puudutavad vaidlusi ühenduse disainilahenduste rikkumise ja kehtivuse üle. Esmajoones võib ühenduse disainilahenduse omanik rikkumiste tuvastamiseks ja sanktsioonide kohaldamiseks pöörduda ühenduse disainilahenduse ning kaubamärgi kohtute poole (kohtud, mis on igas liikmesriigis määratud lahendama ühenduse disainilahenduste ja kaubamärkide vaidlusi). Lisaks on ühenduse disainilahenduse omanikul võimalik esitada Euroopa Liidu tolliametitele taotlus tollimeetmete rakendamiseks, et toll peaks kinni ühenduse disainilahenduse omaniku ainuõigust rikkuva kauba.

Ühenduse disainilahenduse omanikul on õigus vaidlustada hilisemate ühenduse disainilahenduste ja liikmesriikide riigisiseste disainilahenduste registreerimist ning Haagi lepingu alusel registreeritud rahvusvahelistele disainilahendustele Euroopa Liidus õiguskaitses andmist, kui ta leiab, et see rikub talle kuuluvast disainilahendusest tulenevaid õigusi.

Ühenduse disainilahenduse omanikul on õigus anda oma disainilahendus üle teisele isikule ning anda välja litsentse disainilahenduse kasutamiseks.

Tegevused, mis ei riku ühenduse disainilahenduse omaniku ainuõigust: oma tarbeks disainilahenduse valmistamine ja kasutamine, millel ei ole kaubanduslikku eesmärki; disainilahenduse kasutamine katselistel eesmärkidel või õppeotstarbel, eeldusel et selline tegevus on kooskõlas hea kaubandustavaga ega kahjusta ühenduse disainilahenduse kasutamist ning ühenduse disainilahenduse valmistamisel ja kasutamisel on viidatud omanikule.⁸

Ühenduse disainilahenduse omaniku õigusi piirab ühenduse disainilahenduse määruses sätestatud varemkasutusõigus. See tähendab, et igal kolmandal isikul, kes suudab tõendada, et ta on Euroopa Liidus heauskselt asunud kasutama ühenduse registreeritud disainilahendusena kaitstavat disainilahendust, mis ei ole ühenduse disainilahenduse omaniku tootelt kopeeritud, või teinud selleks tegelikke ja olulisi ettevalmistusi enne taotluse esitamise kuupäeva, või kui nõutakse prioriteeti, enne prioriteedikupäeva on disainilahendusele varemkasutusõigus. Sellistel tingimustel disainilahenduse kasutamine ei ole ühenduse disainilahenduse omaniku ainuõigust rikkuv tegevus.⁹

5. Ühenduse disainilahenduse süsteemi eelised ja puudused

Enne otsustamist, milline võimalus disainilahenduse kaitsmiseks valida, peaks ettevõtja kaaluma kõigi variantide eeliseid ja puudusi ning põhjalikult läbi mõtlema, milline nendest vastab kõige rohkem tema vajadustele ja võimalustele.

Kui ettevõtja soovib kaitsta disainilahendust üksnes ühes-kahes liikmesriigis, võib majanduslikult soodsamaks osutuda disainilahenduse registreerimine riigisiseste disainilahendustena. Samas peab arvestama sellega, et taotlus tuleb esitada liikmesriigi keeles, menetlus toimub liikmesriigi seaduste järgi ning võib juhtuda, et välisriigis disainilahenduse taotlemisel tuleb enda esindajaks palgata kohalik patendivolinik, mis omakorda võib suurendada kogu protseduuri maksumust märkimisväärselt.

Disainilahenduse Haagi lepingu alusel Maailma Intellektuaalomandi Organisatsioonis (WIPO) rahvusvahelise registreerimise eeliseks on see, et ühe taotluse esitamisega saab kaitset taotleda paljudes riikides üle maailma. Lisaks üksikute liikmesriikide märkimisele on võimalik ära märkida ka Euroopa Liit tervikuna, sel juhul saadakse sama toimega õiguskaitsse kui ühenduse disainilahenduse kaitsmisel otse EUIPOs. Lisaks tasudele iga märgitud riigi eest

⁸ ÜM artikkel 20 (1).

⁹ ÜM artikkel 22 (1).

tuleb ka WIPOle tasuta lõive, mis võib aga kokkuvõttes osutada siiski soodsamaks, kui kõigis riikides eraldi disainilahenduse registreerimine. Kuna iga riik menetleb registreeringut lähtudes oma seadustest ja praktikast, võib disainilahendus saada õiguskaitse märgitud riikides eri aja jooksul.

Ühenduse disainilahenduse süsteemi peamine eelis on kahtlemata see, et ettevõtjale võimaldatakse ühe menetlussüsteemiga saada õiguskaitse disainilahendusele, mis kehtib kogu Euroopa Liidu territooriumil.

Ühenduse disainilahenduse süsteem pakub ühtset registreerimismenetlust, mille eelised on:

- üks taotlus;
- üks menetlemise keel;
- üks administratiivne keskus;
- üks õiguslik regulatsioon;
- üks tasude süsteem.

Taotlust on võimalik esitada elektrooniliselt ning seda saab teha kõigis Euroopa Liidu ametlikes keeltes¹⁰, kaasa arvatud eesti keeles. Seega on ühenduse disainilahenduse taotlemine tehtud ettevõtjale võimalikult lihtsaks.

Lisaks kaasneb ühenduse disainilahenduse registreerimisega võimalus esitada nn koondtaotlus (*multiple application*), mis tähendab, et ühes taotluses võib taotleja esitada kogu oma tootesarja ühe klassi raames. Näiteks mööbli klassis võib ühte taotlusesse lisada kogu tootesarja alates vooditest kuni riiulite ja kirjutuslaudadeni.

Euroopa Liidu laienemise korral laieneb ühenduse kõigi disainilahenduste õiguskaitse automaatselt kõikidesse uutesse liikmesriikidesse ilma igasuguste formaalsuste või täiendavate lõivudeta.

Ühenduse disainilahenduse registreerimine on suhteliselt soodne võrreldes disainilahenduse registreerimisega mitmes liikmesriigis eraldi riigisisese või rahvusvahelise disainilahendusena. Samas on ühenduse disainilahenduse kaitsmine aga tunduvalt kallim kui tööstusdisaini riigisisene registreerimine üksnes Eestis. Seega peaks ettevõtja põhjalikult kaaluma, kui ulatuslikku kaitset ta oma disainilahendusele vajab. Eesti väikeettevõtjale, kes tegutseb vaid kitsal

¹⁰ EUIPO menetluses kasutatava dokumentatsiooni ja dokumentide tõlgete puhul on siin ja edaspidi kõigi Euroopa Liidu ametlike keelte all silmas peetud kõiki ametlikke keeli, välja arvatud iiri keel.

kohalikul turul, võib olla piisav oma disainilahenduse kaitsmine ainult Eesti territooriumil.

Ühenduse registreeritud disainilahenduse puhul on lisaks kulukusele peamiseks miinuseks risk, mis seisneb selles, et kui ühes liikmesriigis leitakse disaini registreerimisest keeldumiseks või tühistamiseks alus, siis kaotab disainilahendus keh tivuse korraga kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides. Taotluse esitamise lõivu sel lisel juhul tagasi ei maksta, seega oleks tegemist märkimisväärse rahalise kaotu sega. Riskide maandamiseks tasub enne taotluse esitamist uurida, kas registreeri miseks esitatav disainilahendus vastab ühenduse disainilahenduse määruses sätes tatud nõuetele, ja teha otsinguid kõikides kättesaadavates disainilahenduste and mebaasides.

Oht kaotada õigused disainilahendusele mitmes riigis üheaegselt seetõttu, et keel dumine või kehtetuks tunnistamine esineb vaid ühes riigis, puudub juhul, kui esi tada disainilahenduse riigisisese õiguskaitse taotlus otse sihtriigi ametisse või esi tada rahvusvaheline disainitaotlus WIPO Rahvusvahelisele Büroole. Sellisel juhul saab disainilahenduse registreerimisest keelduda või disainilahenduse kehtetuks tunnistada ainult riik, kus alus selleks on olemas. Teisi riike, kus disainilahendust kaitsta soovitakse, see otsus ei mõjuta.

II ÜHENDUSE REGISTREERITUD DISAINILAHENDUSE TAOTLUSE ESITAMINE

1. Mida peaks teadma enne ühenduse registreeritud disainilahenduse taotluse esitamist

1.1. Nõuded ühenduse disainilahendusele

Registreerimiseks esitatav disainilahendus peab vastama ühenduse disainilahenduse määruses toodud disainilahenduse mõistele.

Ühenduse disainilahenduse määruse kohaselt on disainilahendus toote või selle osa välimus, mis tuleneb eelkõige toote enese ja/või selle kaunistuste joonte, piirjoonte, värvide, kuju, struktuuri ja/või materjali omadustest.¹¹

Disainilahenduse võivad moodustada üksikuna või kombinatsioonis vorm, konfiguratsioon, värvilahendus, ornament, faktuur, materjal jne. Ühenduse disainilahendusena võib registreerida näiteks pudeli, mänguasja, pakendi vms väliskuju, kanga mustri, veebilehe kujunduse, logo jms. Disainilahenduse puhul ei ole oluline tootes peituv idee ega selle teostamise või kasutamise viis, vaid välimus.

Registreerimiseks esitatav disainilahendus ei tohi olla vastuolus avaliku korra või üldtunnustatud kõlblusnormidega.¹²

Kuigi EUIPO kontrollib registreerimise menetluse käigus üksnes disainilahenduse vastavust ülaltoodud tingimustele (disainilahenduse vastavus määruses toodud definitsioonile ja vastuolu avaliku korra ja üldtunnustatud kõlblusnormidega), peab ühenduse registreeritud disainilahendus vastama kõigile ühenduse disainilahenduse määruses toodud nõuetele. Taotlejal on otstarbekas enne registreerimistaotluse esitamist ennast kurssi viia disainilahendusele esitavate nõuetege, et välis- tada registreerimiseks esitatud disainilahenduse hilisemat kehtetuks tunnistamist teiste isikute nõudel.

Olulisemad ühenduse disainilahenduse määruses sätestatud nõuded, mis disainilahendusele esitatakse, kuid mille täitmist EUIPO taotluse esitamisel ei kontrolli, on uudsus ja eristatavus. EUIPO ei kontrolli registreerimise menetluse käigus, kas

¹¹ ÜM artikkel 3 (a).

¹² ÜM artikkel 9.

disainilahendus, millele õiguskaitsset taotletakse, nimetatud tingimustele vastab. Disainilahenduse uudsuse ja eristatavuse nõude täitmise eest vastutab ühenduse registreeritud disainilahenduse taotleja. Uudsuse ja eristatavuse puudumine ning vastuolu varasema disainiga on sagedasemad ühenduse registreeritud disainilahenduse kehtetuks tunnistamise alused.

1.1.1. Uudsuse nõue

Disainilahendus loetakse uudseks, kui identset disainilahendust ei ole tehtud avalikkusele kättesaadavaks enne kuupäeva, mil esitati selle disainilahenduse registreerimise taotlus, millele kaitsset taotletakse, või kui nõutakse prioriteeti, enne prioriteedikuupäeva.¹³

Seega on uus selline disainilahendus, mida pole enne taotluse esitamise kuupäeva Eestis ega välisriigis avalikustatud. Juhul kui disainilahendust on eelnevalt esitletud näitusel või messil, avalikustatud ajakirjanduses või tehtud muul viisil avalikkusele kättesaadavaks, siis disainilahendusel uudsus puudub. Uudsuse nõuet käsitletakse ülemaailmsena.

Uudsuse kriteeriumi täitmine on vajalik selleks, et vältida selliste disainilahenduste kaitsmist, mis on tavapärased või mille väliskujunduses puuduvad uued elemendid. Samuti välistab uudsuse nõue kaitsmise sellistele disainilahendustele, mis on teiste autorite loodud.

Erandina ei ole uudsuse nõuet rikutud juhul, kui disainilahendusele õigusi omav isik esitab registreerimise taotluse 12 kuu jooksul pärast disainilahenduse avalikustamist. Uudussoodustus kehtib 12 kuu jooksul enne taotluse esitamist, või kui nõutakse prioriteeti, siis enne prioriteedikuupäeva, juhul kui autor, tema õigusjärglane või kolmas isik autori või tema õigusjärglase antud teabe või toimingute alusel on ühenduse registreeritud disainilahenduse kättesaadavaks teinud.¹⁴ Avalikkusele kättesaadavaks tehtuks ei loeta disainilahendust, mis on avalikustatud üksnes kolmandale isikule, kelle puhul kehtib otsene või kaudne konfidentsiaalsuse nõue.

¹³ ÜM artikkel 5.

¹⁴ ÜM artikkel 7 (2).

1.1.2. Eristatavuse nõue

Disainilahendus loetakse eristatavaks, kui disainilahenduse üldmulje erineb kõikide muude disainilahenduste üldmuljest, mis on avalikkusele kättesaadavaks tehtud enne kuupäeva, mil esitati ühenduse disainilahenduse registreerimise taotlus, või kui nõutakse prioriteeti, siis enne prioriteedikuupäeva.¹⁵

Eristatavuse hindamisel võetakse arvesse autori vabadusastet disainilahenduse väljatöötamise käigus.¹⁶ Selleks et teha kindlaks, kas disainilahendus vastab eristatavuse kriteeriumile, võetakse aluseks üldmulje, mis tekib disainilahendust vaatleva informeeritud kasutajal. Informeeritud kasutaja all tuleb mõista isikut, kes on kursis valdkonna toodetega ning kellele ühenduse disainilahendus on suunatud.

Seega tuleks eristatavuse hindamisel aluseks võtta, kas disainilahendust vaatleva informeeritud kasutaja üldmulje erineb selgelt muljest, mille talle jätavad olemasolevad disainilahendused, võttes seejuures arvesse toote laadi, millele disainilahendust kohaldatakse või milles see sisaldub, ning eelkõige tööstusharu, kuhu see kuulub, ja disainilahenduse loonud autori vabadusastet toote kujundamisel.

Lisaks eespool toodud olulistele nõuetele, millele ühenduse disainilahendus peab vastama, on oluline enne disainilahenduse registreerimiseks esitamist teada, et õiguskaitset ei ole disainilahendustel, mis

- on vastuolus varasema disainilahendusega;
- tootesse paigutatuna ei ole väliselt vaadeldavad;
- tulenevad üksnes tehnilisest otstarbest;
- on esitatud registreerimiseks isiku poolt, kellel puuduvad õigused disainilahendusele;
- sisaldavad eraldusmärki ning seda märki hõlmavate ühenduse õigusaktide või liikmesriigi õigusaktidega on märgi õiguste omanikul õigus selline kasutus keelata;
- sisaldavad liikmesriigi autoriõiguse seadusega kaitstud teost, mida kasutatakse ilma loata;
- milles on väärkasutatud tööstusomandi kaitse Pariisi konventsiooni artiklis 6b loetletud elementi või nimetatud artiklis 6b loetlemata märke, embleeme ja vapikilpe, mille suhtes liikmesriigil on eriline avalik huvi.

¹⁵ ÜM artikkel 6 (1).

¹⁶ ÜM artikkel 6 (2).

Ühenduse disainilahenduse kehtetuse alused on ammendavalt loetletud ühenduse disainilahenduse määruse artiklis 25.

1.2. Ühenduse registreeritud disainilahenduse taotleja

Õigus taotleda õiguskaitsset ühenduse registreeritud disainilahendusele kuulub autorile või tema õigusjärglasele, mitme autori puhul kuulub disainilahendus neile ühiselt.¹⁷ Juhul kui disainilahenduse on välja mõelnud töötaja töökohustuste ja tööandja juhtnööride raames, siis kuulub õigus ühenduse disainilahendusele tööandjale, kui riigisiseste õigusaktidega ei ole sätestatud teisiti.¹⁸ EUIPO ei kontrolli taotluse sisse andmise hetkel ega menetluse käigus, kas taotlejal on õigus taotlust esitada, kuid taotluses esitatud eksitav info autorsuse suhtes võib olla hiljem registrisse kantud ühenduse disainilahenduse kehtetuks tunnistamise aluseks.

1.3. Esindatus EUIPOga suhtlemisel

Esinduse põhimõtted suhtlemisel EUIPOga on reguleeritud ühenduse disainilahenduse määruse artiklitega 77 ja 78.

Ühenduse disainilahenduse taotlejal või omanikul, kelle alaline asukoht¹⁹ või peamine tegevuskoht või tegelik ja toimiv tööstus- või kaubandusettevõtte asub Euroopa Liidus, ei ole kohustuslik suhelda EUIPOga esindaja kaudu. Seega ei pea Eesti taotlejad palkama suhtluseks EUIPOga patendivolinikku, vaid võivad esindada end ise. Euroopa Liidus asuvaid taotlejaid võivad esindada ka nende töötajad.

Isikud, kellel ei ole alalist asu- või tegevuskohta ega tegutsevat tööstus- või kaubandusettevõtet Euroopa Liidus, peavad suhtlemiseks EUIPOga määrama kutsealise esindaja.

Ühenduse disainilahenduse taotlejat või omanikku võib esindada

- Euroopa Liidus tegevuskohta omav ja liikmesriigi kutsenõuetele vastav õigusala töötaja, kellel on õigus olla esindajaks disainilahenduse küsimustes liikmesriigi tööstusomandi õiguskaitses keskameti;
- kutseline esindaja, kelle nimi on kantud EUIPO esindajate nimekirja, mis on kättesaadav andmebaasis eSearch plus; nimekirja kantakse taotluse

¹⁷ ÜM artikkel 14 (1, 2).

¹⁸ ÜM artikkel 14 (3).

¹⁹ Ühenduse disainilahenduse määruuses toodud mõiste *asukoht* hõlmab füüsilisest isikust taotleja puhul isiku elukohta.

alusel isik, kes on liikmesriigi kodanik, kellel on tegevus- või töökoht Euroopa Liidus ning õigus esindada füüsilisi ja juriidilisi isikuid liikmesriigi tööstusomandi õiguskaitses keskametis disainilahenduse küsimustes.

Eestis vastab eelnimetatud tingimustele patendivolinik, kellele on patendivoliniku seaduse kohaselt antud patendivoliniku kutse tegutsemiseks tööstusdisainilahenduste valdkonnas.²⁰ Riiklikus patendivolinike registris registreeritud patendivolinike nimekirja on kättesaadav Patendiameti veebilehel. Kõigi EUIPO andmebaasi kantud esindajate andmed on kättesaadavad EUIPO otsingumootoris eSearch Plus.

Esindaja volikirja on EUIPOle vaja esitada üksnes siis, kui esindajaks on määratud taotleja töötaja. Kutselised esindajad peavad esitama allkirjastatud volikirja vaid siis, kui EUIPO seda selgelt nõuab või kui esindaja osalusel ametis toimivas menetluses on mitu poolt ja üks seda selgelt nõuab.

2. Ühenduse disainilahenduse taotluse esitamine

2.1. Taotluse edastamise viisid

Ühenduse disainilahenduse taotluse võib esitada otse EUIPOle või Euroopa Liidu liikmesriigi tööstusomandi õiguskaitses keskametile (Eestis Patendiametile) või Beneluxi intellektuaalomandiametile.

Taotluse esitamine otse EUIPOle on võimalik:

- elektrooniliselt: *on-line*-taotlus (*e-filing*)²¹,
- posti teel või kullerteenuse abil,
- faksiga – kuigi taotluse esitamine faksi teel on võimalik, ei ole see soovitatav, kuna disainilahenduse reproduktsiooni kvaliteet võib saada kannata.

Taotlust ei ole võimalik esitada e-kirjaga.

Enamik taotlustest esitatakse elektrooniliselt. Sellel on mitmeid eeliseid: taotluse lõiv on soodsam, tasuda on võimalik krediitkaardiga, taotleja saab kohe kinnituse ühenduse disainilahenduse numbri ja esitamise kuupäeva kohta, taotluse võimalikult korrektse täitmise tagamiseks toimub taotluse täitmise *on-line*-kontrollimine.

²⁰ Tööstusdisaini kaitse seaduse § 25 (1).

²¹ <https://euipo.europa.eu/ohimportal/et/rcd-apply-now>.

Kuigi Eestis võib taotleja esitada ühenduse disainilahenduse taotluse ka Patendiameti kaudu, on see taotluse esitamise moodus kaotanud tänaseks oma aktuaalsuse tulenevalt elektroonilise taotlemise võimalikkusest. Siinkohal tuleb rõhutada, et Patendiamet üksnes edastab ühenduse disainilahenduse taotlused postiga EUIPOle ega kontrolli taotluse vastavust ühenduse disainilahenduse määruses sätestatud sisu- ja vorminõuetele. Taotluse edastamise eest tuleb tasuda riigilõiv. Patendiamet ei kontrolli ega vahenda EUIPOle makstavaid lõive ega edasta mingeid muid dokumente peale taotluse.

Täiendava võimalusena saab esitada ühenduse disainilahenduse taotluse Maailma Intellektuaalomandi Organisatsiooni (WIPO) kaudu. Vastavalt Haagi kokkuleppe Genfi redaktsioonile on taotlejatel kõigis kokkuleppega liitunud liikmesriikides võimalus taotlus esitada WIPOsse, kust see edastatakse taotleja valitud kokkuleppega liitunud liikmesriiki. Üheks võimalikuks valikuks on ka Euroopa Liit, kuhu taotlust esitades on võimalik saada kaitse kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides korraga.

2.2. Taotluse täitmine

Soovitav on taotlus esitada elektroonilisel teel, eestikeelne abiinfo on leitav EUIPO kodulehelt²². Taotluse pabervormid on samuti saadaval EUIPO veebilehel Euroopa Liidu kõigis ametlikes keeltes.

Taotlejal on võimalik esitada taotlus ühe disainilahenduse registreerimiseks või koondtaotlus mitme disainilahenduse registreerimiseks. Seega ühte disainilahendust sisaldav taotlus on taotlus ühe disainilahenduse registreerimiseks olenemata disainilahenduse graafiliseks kujutamiseks kasutatud vaadete arvust. Koondtaotlus on ühel ja samal taotlusel esitatud mitme disainilahenduse registreerimise taotlus, mille puhul ei ole taotletavate disainilahenduste arv piiratud.

Taotluse kohustuslikud andmed

Ühenduse registreeritud disainilahenduse taotluses peab sisalduma järgnev teave:

- a) ühenduse disainilahenduse registreerimise nõue;
- b) taotleja nimi, aadress ja kodakondsus ning selle riigi nimi, kus on taotleja elu-, asu- või tegevuskoht;
- c) disainilahenduse kujutis;

²² <https://euipo.europa.eu/ohimportal/et/the-advanced-form>.

- d) viide toodetele, milles või mille puhul kasutamiseks on disainilahendus mõeldud;
- e) kui taotleja on määranud endale esindaja, siis esindaja nimi ja tema tegevuskoha aadress;
- f) täpsustus, millises keeles on taotlus esitatud ja milline on teine keel;
- g) taotleja või tema esindaja allkiri (v.a e-taotluse puhul);
- h) märke prioriteedi kohta, kui taotleja soovib taotleda prioriteeti.

Taotleja nimi, aadress ja kodakondsus ning selle riigi nimi, kus on taotleja elu-, asu- või tegevuskoht

Füüsiliste isikute puhul märgitakse isiku perekonnanimi ja eesnimi või eesnimed. Juriidiliste isikute puhul märgitakse nende ametlik nimi, mida võib tavapärasel viisil lühendada, samuti juriidilise isiku õiguslik vorm. Lisaks sellele märgitakse ka, millise riigi õigusnorme juriidilise isiku suhtes kohaldatakse. Juhul kui dokumentide kättetoimetamise aadress erineb postiaadressist, siis tuleks ära märkida mõlemad aadressid. Taotluses märgitud kättetoimetamise aadress avaldatakse. Ära tuleb märkida ka asukoha riik, kasutades soovitatavalt standardset kahetähelist koodi. Esitada võib e-posti aadressi, telefoni- ja faksinumbrid.

Disainilahenduse kujutis

Disainilahendus saab õiguskaitsse jooniste alusel, mis tähendab, et jooniste vormistus on oluline. Esmalt peavad joonised olema selged, kvaliteetsed ja täielikud, mis tähendab, et disainilahendus peab olema jooniselt tervikuna nähtav. Disainilahenduse reproduktsioonidena on lubatud esitada joonistusi, fotosid ja graafilisi kujutisi, mis on reprodutseerimiseks sobivad. Jooniste taust peab olema neutraalne ning disainilahenduse kontuurid peavad olema selgelt nähtavad. Kujutis võib sisaldada kuni seitse eri vaadet disainilahendusest. Üks graafiline reproduktsioon või foto võib sisaldada ainult üht vaadet. Kui esitatakse üle seitsme vaate, võib EUIPO registreerimisel ja avaldamisel liigsed vaated kõrvale jätta. Amet kasutab vaateid järjestikku vastavalt sellele, kuidas taotleja need on esitanud.

Ühenduse registreeritud disainilahenduse taotluses võib esitada ühe disainilahenduse või koondtaotluse esitamisel mitmed samasse klassi kuuluvad disainilahendused. Disainilahenduste suurimat lubatud arvu pole kindlaks määratud. Taotleja

võib ühes taotluses esitada mitu disainilahendust eeldusel, et kaitstavad disainilahendused kuuluvad samasse Locarno klassi. Sellisel juhul on tegemist koondtaotlusega, kus iga esitatud disainilahenduse eest tuleb tasuda lõiv.²³

Viide toodetele, milles või mille puhul kasutamiseks on disainilahendus mõeldud

Toodete tähistused sõnastatakse nii, et toote olemus oleks selgelt mõistetav ja iga toote saaks liigitada ainult ühte Locarno klassifikatsiooni klassi, kasutades soovitatavalt kõnealusel klassifikatsioonis esitatud toodete loetelus sisalduvaid mõisteid. Tooted rühmitatakse vastavalt Locarno klassifikatsiooni klassidele ning iga rühma ees on klassi number, millesse kõnealune toodete rühm kuulub, ja rühmad on selle klassifikatsiooni kohases klasside ning alaklasside järjestuses.

Kui taotleja on määranud endale esindaja, siis esindaja nimi ja tema tegevuskoha aadress

Juhul kui esindajal on mitu tegevuskoha aadressi või mitu eri tegevuskohtadega esindajat, märgitakse taotluses, millist aadressi kasutatakse kättetoimetamisaaadressina; kui sellist märkust ei tehta, võetakse kättetoimetamisaaadressina arvesse ainult esimesena nimetatud aadress. Kui taotlejaid on mitu, võib taotluses määrata ühe taotleja ühiseks esindajaks. Kui amet on andnud määratud esindajale tunnuskoodi, piisab selle koodi märkimisest koos esindaja nimega.

Täpsustus, millises keeles on taotlus esitatud ja milline on teine keel

Taotluse võib täita kõigis Euroopa Liidu ametlikes keeltes, sh eesti keeles. Seda nimetatakse taotluse esimeseks keeleks. Lisaks peab taotleja valima ka **teise keele**, mille kasutamisega ta nõustub kehtetuks tunnistamise menetluses. Teine keel peab olema üks ameti viiest töökeelest (hispaania, saksa, inglise, prantsuse või itaalia keel). See tuleb valida isegi siis, kui esimeseks keeleks on juba üks töökeeltest. Kui esimene keel ei ole üks ameti viiest keelest, võib amet saata taotlejale kirjalikke teateid teises keeles. Samas võib taotleja juba taotluses volitada ametit kasutama kogu taotlusega seotud kirjavahetuseks teist keelt.

²³ ÜM artikkel 37.

Taotleja või tema esindaja allkiri

Paberil esitatud taotluse peab allkirjastama kas taotleja või tema esindaja. Juhul kui taotlus on edastatud faksiga, on faksi teel saadud allkiri aktsepteeritav, EUIPO ei nõua originaalallkirjaga dokumendi edastamist.

Märke prioriteedi kohta juhul, kui taotleja soovib taotleda prioriteeti

Prioriteedi taotlemise võimalus on aktuaalne taotlejatele, kes pärast esmase taotluse esitamist peavad vajalikuks kaitsta identset disainilahendust täiendavalt mõnes teises riigis. Prioriteet annab taotlejale õiguse saada hiljem teises riigis registreerimiseks disainilahendusele esmaselt esitatud disainilahendusega sama kuupäev. Esmase registreerimistaotlus on kõige esimene selle disainilahenduse kohta esitatud registreerimistaotlus. Esmase registreerimistaotluse esitamise päev loetakse prioriteedikuupäevaks. Võimalik on taotleda kas konventsiooniprioriteeti või näituseprioriteeti. Taotleja peab taotluses oma prioriteedinõude deklareerima, viidates sellele, millistele varasematele registreeringutele või taotlustele ta sealjuures tugineb.

Prioriteedinõue tuleb esitada ühenduse registreeritud disainilahenduse taotluses või ühe kuu jooksul pärast taotluse esitamist ning tõendid prioriteediõiguse kohta peab taotleja esitama kolme kuu jooksul pärast nõude esitamist.

Konventsiooniprioriteet

Seega kui ühenduse disainilahenduse taotleja on kuue kuu jooksul enne ühenduse disainilahenduse taotluse esitamist esitanud sama disainilahenduse registreerimise taotluse mõnes tööstusomandi kaitse Pariisi konventsiooni või Maailma Kaubandusorganisatsiooniga ühinenud riigis, on tal võimalik taotleda varasemat prioriteeti.²⁴ Prioriteedikuupäeva käsitatakse ühenduse disainilahenduse taotluse esitamise kuupäevana. Prioriteedinõue võib põhineda ka mitmel varasemal taotlusel, kui taotleja on registreerimiseks esitanud koondtaotluse. Sel juhul võib ühenduse registreeritud disainilahendustel olla erinev prioriteet. Samuti võib varasemat prioriteeti taotleda üksnes osa koondtaotluses toodud disainilahenduste suhtes.

²⁴ ÜM artiklid 41–42.

Näituseprioriteet

Kui ühenduse registreeritud disainilahenduse taotleja on kuue kuu jooksul enne taotluse esitamist esitlenud disainilahendust 22. novembril 1928. aastal vastu võetud rahvusvaheliste näituste konventsiooni kohasel ametlikul või ametlikult tunnustatud rahvusvahelisel näitusel, võib ta taotleda varasemat prioriteeti alates kuupäevast, mil disainilahendust esimest korda esitleti. See säte hõlmab vaid väikest hulka näitusi, eelkõige maailmanäitusi.

Taotluse täiendavad andmed

Lisaks eeltoodule võib ühenduse registreeritud disainilahenduse taotlus sisaldada:²⁵

- a) disainilahenduse kirjeldust;
- b) taotlust lükata registreerimise avaldamine edasi;
- c) märged taotluses käsitletud toodete Locarno klassifikatsiooni kohta;
- d) autori või autorite kollektiivi äramärkimist või taotleja vastutusel avaldust, et autor või autorite kollektiiv on äramärkimisõigusest loobunud.

Disainilahenduse kirjeldus

Taotleja võib esitada kuni 100 sõna pikkuse kirjelduse, mis käsitleb disainilahenduse või näidise kujutist. Kirjelduses võib käsitleda vaid neid omadusi, mis on nähtavad disainilahenduse või näidise kujutisel. Kirjeldus ei tohi sisaldada väiteid disainilahenduse väidetava uudsuse või ainulaadsuse ega tehnilise väärtuse kohta. Kirjeldus ei mõjuta disainilahenduse õiguskaitse ulatust.

Taotlus lükata registreerimise avaldamine edasi

Ühenduse registreeritud disainilahenduse taotleja võib taotluse esitamisel nõuda, et ühenduse registreeritud disainilahenduse avaldamine lükataks taotluse esitamise kuupäevast või kui nõutakse prioriteeti, prioriteedikoopäevast alates 30 kuu võrra edasi.²⁶

²⁵ ÜM artikkel 36.

²⁶ ÜM artikkel 50.

Märge taotluses käsitletud toodete Locarno klassifikatsiooni kohta

Taotleja võib ära märkida, millisesse Locarno klassifikatsiooni klassi või alaklassi registreerimiseks esitatud tooted kuuluvad tööstusdisainilahenduste rahvusvahelise klassifikatsiooni Locarno kokkuleppe (edaspidi Locarno kokkulepe) kohaselt.

2.3. Taotluse esitamise lõiv

Ühenduse registreeritud disainilahenduse taotluse esitamisel tuleb ametile tasuda järgmised lõivud:

1) registreerimis lõiv ja avaldamislõiv. Juhul kui taotletakse avaldamise edasilükkamist, siis avaldamise lõivu asemel tuleb tasuda avaldamise edasilükkamise lõiv; 2) juhul kui on tegemist koondtaotlusega, siis tuleb iga täiendava disainilahenduse eest tasuda täiendav registreerimis lõiv ja avaldamislõiv, mis on lisatud koondtaotlusele. Juhul kui taotletakse avaldamise edasilükkamist, siis iga täiendava disainilahenduse eest, mis on lisatud koondtaotlusele, tuleb tasuda täiendav edasilükkamislõiv. Koondtaotlus võib sisaldada disainilahendusi, mis tuleb kohe avaldada, ja disainilahendusi, mille puhul lükatakse avaldamine edasi.

Lõive on võimalik maksta:

- krediitkaardiga,
- pangaülekandega,
- EUIPO juures avatud arvelduskonto kaudu.

E-taotluse puhul soovitab EUIPO kasutada krediitkaardimakset, v.a juhul kui taotlejal on ametis avatud arvelduskonto, kust amet saab vajalikud summad ise üle kanda. Ameti veebilehel on taotleja abistamiseks lõivukalkulaator.²⁷

²⁷ <https://euipo.europa.eu/ohimportal/et/rcd-fees-and-payments>.

III ÜHENDUSE REGISTREERITUD DISAINILAHENDUSE TAOTLUSE MENETLUS

1. Ühenduse disainilahenduse taotluse menetlus EUIPOs

Kogu protsess taotluse esitamisest kuni registreerimiseni võib minimaalselt aega võtta kaks tööpäeva, kuid seda üksnes juhul, kui tegemist on e-taotlusega, milles toodud andmed täpsustamist ei vaja, ja kõik nõutavad lisadokumendid on korrektselt esitatud ning vajalikud lõivud tasutud (*Fast Track*). EUIPO on seadnud endale eesmärgiks jõuda taotluse esitamisest registreerimiseni kümne tööpäeva jooksul. Kui menetluse käigus ilmneb disainilahenduse registreerimist takistavaid asjaolusid, võib see aeg pikeneda märkimisväärselt. Seega ei ole võimalik konkreetse disainilahenduse puhul täpselt prognoosida, millise aja jooksul disainilahendus õiguskaitse saab.

Ühenduse registreeritud disainilahenduse taotluse laekumisel annab EUIPO sellele numbri ning väljastab taotlejale kohe taotluse kättesaamise tõendi. EUIPO kontrollib taotluse vastavust ühenduse disainilahenduse määruse artiklis 38 sätestatud esitamiskuupäeva määramise nõuetele. Taotluse esitamise kuupäevast alates tekiavad taotlejal tagasiulatuvalt õigused ühenduse registreeritud disainilahendusele alates hetkest, kui disainilahendus on registrisse kantud.

1.1. Esitamise kuupäev

Taotluse esitamise kuupäevaks loetakse taotluse EUIPOsse jõudmise kuupäev tingimusel, et taotlus sisaldab järgmisi andmeid:

- disainilahenduse registreerimise avaldus;
- andmed taotleja identifitseerimiseks;
- disainilahenduse reproduktsioon.

Juhul kui nimetatud nõuded ei ole täidetud, annab EUIPO puuduste kõrvaldamiseks kahekuulise tähtaja. Sellisel juhul loetakse taotluse esitamise kuupäevaks viimase puuduse kõrvaldamise kuupäev. Kui nõudeid ei täideta EUIPO määratud tähtaja jooksul, siis ei loeta ühenduse registreeritud disainilahenduse taotlust esitatuks ning makstud lõivud tagastatakse.

1.2. Vorminõuete täitmise kontrollimine

Peale ühenduse registreeritud disainilahenduse taotluse menetlusse võtmist kontrollib EUIPO taotlust eelnevalt loetletud vorminõuete täitmise osas: kas taotlus on nõuetekohaselt täidetud, vajalikud lisadokumendid esitatud ning kas lõiv on tasutud. Puuduste ilmnemisel koostab taotlust läbivaatav ekspert raporti, kus loetletakse tuvastatud puudused. Seejärel väljastab EUIPO taotlejale kirja puuduste kohta ja annab tähtaja nende kõrvaldamiseks. Üldjuhul antakse puuduste kõrvaldamiseks kahekuuline tähtaeg. Enne puuduste teate edastamist võib asja menetlev ekspert kiirema menetluse huvides edastada mitteametlikult eelteate (*preliminary examination report*) võimalike puuduste kohta. Selle eelteate eesmärk on taotlejat võimalikult kiiresti informeerida, et registreerimise taotlust ei ole võimalik rahuldada kohe ning selle menetlemine võib puuduste esinemise tõttu võtta tavapärasest kauem aega.

Prioriteedinõude ja proriteedidokumentide puudused

Prioriteedinõue tuleb esitada ühenduse registreeritud disainilahenduse taotluses või ühe kuu jooksul pärast taotluse esitamist. Kui taotluses on märgitud, et prioriteeti kavatsetakse taotleda ühele või mitmele varasemale taotlusele tuginedes, on taotlejal õigus ühe kuu jooksul deklareerida, millistele varasematele taotlustele või registreeringutele prioriteedinõuet esitades tuginetakse.

Juhul kui taotluses on jäetud deklareerimata prioriteedinõue, siis informeerib EUIPO taotlejat sellest asjaolust ja taotluse menetlust jätkatakse üks kuu pärast taotluse esitamise kuupäeva, kui taotleja ei ole varem prioriteediõigust deklareerinud.

Kolme kuu jooksul pärast prioriteedinõude esitamist peab taotleja esitama tõendid prioriteediõiguse kohta. Prioriteediõigust võib tõendada ärakiri varasemast taotlusest, mille alusel prioriteeti taotletakse. Kui varasem taotlus ei ole mõnes ameti töökeeles, tuleb esitada tõlge ameti ühte töökeelde.

Juhul kui taotluses on jäetud esitamata prioriteedinõuet tõendavad dokumendid, siis informeerib EUIPO taotlejat sellest asjaolust ja taotluse menetlust jätkatakse kolm kuud pärast taotluse esitamise kuupäeva, kui taotleja ei ole varem prioriteediõigust tõendavaid dokumente edastanud.

Disainilahenduse kujutise puudused

Puudused, mis tulenevad disainilahenduse neutraalsel taustal esitamise eiramisest, on võimalik likvideerida järgnevalt:

- taotleja võib tagasi võtta need disainilahenduse vaated, mis ei ole neutraalsel taustal esitatud;
- taotleja võib esitada disainilahenduse uued vaated;
- taotleja võib muuta esitatud disainilahenduse vaateid nii, et disainilahendus on taustast selgelt eristatav.

Puudused, mis tulenevad disainilahenduse halvast kvaliteedist (nt faksi teel edastatud disainilahenduse vaated), saab kõrvalda disainilahenduse uute vaadete esitamisega.

Juhul kui taotluses registreerimiseks esitatud disainilahenduse kujutis ei vasta rakendusmääruses sätestatud nõuetele, saadab amet eelteate; kui taotleja sellele ei vasta, väljastab taotlust läbi vaatav ekspert kirja puuduste kohta ja annab kahekuulise tähtaja puuduste kõrvaldamiseks.

Kui puudused kõrvaldatakse, loetakse taotluse esitamise kuupäevaks viimase puuduse kõrvaldamise kuupäev. Kui nõudeid ei täideta EUIPO määratud tähtaja jooksul, siis ei loeta ühenduse registreeritud disainilahenduse taotlust esitatuks ning makstud lõivud tagastatakse.

Puudused koondtaotluses

Kui taotleja on esitanud registreerimiseks koondtaotluse, kuid kõik registreerimiseks esitatud disainilahendused ei kuulu samasse klassi, siis teeb taotlust läbi vaatav ekspert taotlejale ettepaneku kas loobuda disainilahendustest, mis sellesse Locarno klassi ei kuulu, või jagada taotlus ja maksta täiendav lõiv. Erandina võib disainilahenduse nimetust „*kaunistus*“ klassis 32-00 kombineerida teiste nimetustega muudes Locarno klassides.

EUIPO edastab taotlejale kirja, paludes puudused kõrvaldada kahe kuu jooksul ja tasuta koondtaotluse jagamisel lõiv; kui taotleja ei likvideeri puudusi määratud tähtjaks, lükkab EUIPO tervikuna taotluse tagasi.

Faksi teel edastatud taotlus

Juhul kui taotleja on edastanud taotluse faksi teel, on tal aega üks kuu, et edastada EUIPOle taotluse originaal ja disainilahenduse originaalreproduktioonid. Kuna

enamasti on faksi teel edastatud reproduktsioonid ebakvaliteetsed, siis jätkatakse menetlusega alles pärast originaaldokumentide saabumist. Kui taotleja edastab taotluse originaali otse või posti teel varem kui ühe kuu möödumisel taotluse esitamisest, jätkab EUIPO taotluse menetlust.

Puudused lõivu tasumisel, puudused lõivule viitamisel

Taotlejal on kohustus tasuda lõivud kohe taotluse esitamisel. Juhul kui taotluse esitamisel ei ole tasutud lõivu või tasutud lõivu ei ole võimalik seostada esitatud taotlusega või taotleja avatud arvelt debiteeritav summa ei ole piisav, teatab amet sellest asjaolust taotlejale või tema esindajale ja menetleb taotlust edasi alles siis, kui lõiv on tasutud või taotleja on edastanud andmed, mis võimaldavad makstud lõivu seostada konkreetse taotlusega. Kui taotleja ei vasta EUIPO edastatud eelteatele, siis väljastab amet ametliku puuduste kõrvaldamise kirja. Amet lükkab taotluse tagasi, kui lõivud ei ole EUIPOsse määratud tähtajaks laekunud.

2. Registreerimiseks esitatud disainilahenduse ekspertiis

Peale vorminõuete ekspertiisi hindab EUIPO registreerimiseks esitatud taotluses toodud disainilahenduste reproduktsioone üksnes ühenduse disainilahenduse määruse artikli 3 lõikes a ja artiklis 9 sätestatud absoluutse keeldumisaluse osas:

- 1) kas disainilahendus vastab ühenduse disainilahenduse määrmuses toodud disainilahenduse definitsioonile ja
- 2) kas disainilahendus on vastuolus avaliku korra või üldtunnustatud kõlblusnormidega.

2.1. Disainilahenduse vastavus ühenduse disainilahenduse määrmuses toodud definitsioonile

Ühenduse disainilahenduse määrmuse kohaselt on disainilahendus toote või selle osa välimus, mis tuleneb eelkõige toote enese ja/või selle kaunistuste joonte, piirjoonte, värvide, kuju, struktuuri ja/või materjali omadustest.

Eeltoodud definitsioonist tulenevalt ei saa disainilahendusena kaitsta näiteks üksikut värvi, kui see ei ole esitatud toote kujunduselemendina, või üksikut tähte, sõna, kui see ei sisalda kujunduselemente. Samuti on ühenduse disainilahenduse määrmuse artikli 3 lõike a alusel välistatud ilma täiendavate kujunduselementideta looduslike elusorganismide nagu taimede, loomade disainilahendusena kaitsmine.

2.2. Disainilahenduse vastuolu avaliku korra või üldtunnustatud kõlblusnormidega

Disainilahendust, mis sisaldab kõlblusnormidega vastuolus olevaid loosungeid, sümboleid, graafilisi kujutisi või sõnu, ei ole võimalik ühenduse registreeritud disainilahendusena kaitsta. Samuti ei saa kaitsta disainilahendusi, mis võivad sisaldada sümboolikat, mille kasutamine on õigusaktidega keelatud ning mille esitlemine disainilahendusel on vastuolus avaliku huviga. Disainilahenduse registreerimisest keeldumiseks piisab sellest, kui disainilahendusel kujutatud sümbol, graafiline kujutis, loosung sõna vms tähis on vastuolus avaliku korra või üldtunnustatud kõlblusnormidega üksnes ühes Euroopa Liidu liikmesriigis.

Puuduste esinemisel teatab EUIPO taotlejale, et disainilahendust ei ole võimalik registreerida, täpsustab registreerimata jätmise põhjused ja määrab tähtaja, mille jooksul taotleja võib esitada oma seisukohad või esitada disainilahenduse muudetud kujutise, tingimusel et säilib ühenduse disainilahenduse eristatavus. Kui taotleja ei suuda registreerimata jätmise põhjusi EUIPO määratud tähtaja jooksul kõrvaldada, jätab amet taotluse rahuldamata. Kui kõnealused põhjused kehtivad ainult mõne koondtaotluses käsitletud disainilahenduse puhul, jätab amet taotluse rahuldamata ainult nende disainilahenduste suhtes, mille osas õiguskaitset välistavad asjaolud esinevad.

Juhul kui taotlejat ei rahulda ameti menetluse käigus vastu võetud otsus, siis on taotlejal õigus esitada kaebus õigusi piirava otsuse peale. Teade kaebuse esitamise kohta tuleb ametile esitada kirjalikult kahe kuu jooksul alates otsuse, mille peale kaevatakse, teatavaks tegemisest. Teadet ei loeta esitatuks enne, kui on tasutud lõiv kaebuse esitamise eest.

3. Ühenduse disainilahenduse registreerimine

Kui ühenduse registreeritud disainilahenduse taotluse kohta kehtivad nõuded on täidetud, kannab EUIPO esitatud disainilahenduse ühenduse registreeritud disainilahendusena ühenduse disainilahenduste registrisse, mis on avalik. Registreerimiskuupäevaks on taotluse esitamise kuupäev.²⁸ Ühenduse registreeritud disainilahenduse registreerimistunnistus avaldatakse elektrooniliselt EUIPO veebilehel

²⁸ ÜM artikkel 48.

ning omanik saab tunnistuse ise alla laadida, kasutades selleks eSearch plus andmebaasi²⁹. EUIPO ei väljasta registreerimistunnistust paberil.

Ühenduse disainilahenduse registri kanded tehakse kõikides ELi ametlikes keeltes.³⁰ Pärast disainilahendus(t)e registreerimist avaldab amet teate Ühenduse Disainilahenduste Bülletäänis (edaspidi bülletään), mis on kättesaadav elektroonilisel kujul EUIPO veebilehelt.³¹ Ühenduse registreeritud disainilahendused avaldatakse disainilahenduste bülletäänis iga päev.

Ühenduse registreeritud disainilahenduse avaldamist saab taotleja avalduse põhjal edasi lükata kuni 30 kuuks alates taotluse esitamise kuupäevast (või kui taotletakse prioriteeti, siis alates prioriteedi kuupäevast).³² Kui registreerimise tingimused on täidetud, kantakse ühenduse registreeritud disainilahendus registrisse, kuid disainilahenduse reproduktsiooni ja sellega seotud toimikuid ei avalikustata. EUIPO avaldab bülletäänis teate ühenduse registreeritud disainilahenduse avaldamise edasilükkamise kohta. Teatele lisatakse teave ühenduse registreeritud disainilahenduse õiguste omaniku kohta, taotluse esitamise kuupäev ning muud rakendusmääruses ette nähtud andmed. Edasilükkamistähtaja möödumisel või ühenduse registreeritud disainilahenduse registreerimiseks esitanud isiku taotlusel enne seda teeb amet avalikkusele kättesaadavaks kõik registrikanded ja taotlusega seotud toimiku ning avaldab ühenduse registreeritud disainilahenduse bülletäänis.

4. Menetluse taastamine

Menetluse osaline, kes ei ole saanud järgida talle menetluses määratud või õigusaktides sätestatud tähtaegu temast endast olenemata põhjustel, võib nõuda tähtaja ennistamist. Avalduse menetluse taastamiseks, tähtaja ennistamiseks saab alati teha vaid kindla ajavahemiku jooksul.

Kui disainilahenduse omaniku või disainilahenduse taotleja õigused on ennistatud, siis ei ole tal õigust esitada nõudeid kolmandate isikute vastu, kes on heauskselt kasutanud disainilahendust ajavahemikul õiguste lõppemisest kuni õiguste ennistamiseni.

²⁹ <https://euipo.europa.eu/eSearch/>.

³⁰ ÜM artikkel 99.

³¹ ÜM artikkel 49.

³² ÜM artikkel 50 (1).

Menetluse taastamine ja õiguste ennistamine on võimalik keeldumisotsuse vaidlustamise menetluses ja kehtetuks tunnistamise taotluste läbivaatamise menetluses. Seda võib taotleda nii õiguste omanik kui ka taotleja.

5. Ühenduse registreeritud disainilahenduse kehtivusaja pikendamine

Ühenduse disainilahendusel on õiguskaitsel viis aastat alates taotluse esitamisest. Disainilahenduse kehtivuse tähtaega võib omanik soovi korral pikendada viie aasta kaupa kokku kahekümne viieks aastaks. Enne disainilahenduse kehtivusaja lõppu saadab EUIPO omanikule teate kehtivusaja lõppemise kohta. Amet teavitab registreeringu kehtivuse peatsest lõppemisest nii omanikku kui ka teisi isikuid, kes on seotud registrisse kantud ühenduse disainilahendusega, nt litsentsi omanikku, vähemalt kuus kuud enne registreeringu kehtivuse lõppemist. Kuid omanikul tasub järgida ka ise registreeritud disainilahenduse kehtivusaega, sest juhul, kui EUIPO ei edasta omanikule teadet, ei mõjuta see registreeringu kehtivuse lõppemist. Kehtivusaja pikendamiseks tuleb omanikul esitada EUIPOle taotlus ja tasuda lõiv. Kui seda ei tehta, on taotlejal võimalik esitada pikendustaotlus ja tasuda lõiv veel kuue kuu jooksul pärast registreeritud disainilahenduse kehtivusaja lõppu, kuid siis tuleb lisaks tavapärasele pikenduslõivule tasuda ka lisa lõiv hilinemise eest. Registreeritud disainilahenduse kehtivust on võimalik pikendada elektrooniliselt EUIPO veebilehel³³. Pikendamine jõustub kehtivusaja lõppemisele järgneval päeval.

³³ <https://euipo.europa.eu/ohimportal/et/rcd-manage>.

IV TOIMINGUD TAOTLUSE JA ÜHENDUSE REGISTREERITUD DISAINILAHENDUSEGA NING ANDMETE MUUTMINE

1. Toimingud ühenduse registreeritud disainilahendusega

Ühenduse registreeritud disainilahenduse taotlejal/omanikul on nii pärast taotluse esitamist kui disainilahenduse registreerimist võimalik teha ühenduse registreeritud disainilahenduse taotlusega või registreeringuga eri toiminguid. Mõnede taotleja/omaniku soovil teostatavate toimingute eest on kehtestatud lõivud. Enamiku registritoimingute tegemiseks on soovitatav kasutada kasutajakontot EUIPO veebilehel. Kõik muudatused registris avaldatakse bülletäänis.

1.1. Ühenduse registreeritud disainilahenduse litsentsimine³⁴

Ühenduse disainilahendus, samuti disainilahenduse taotlus võib olla litsentsi objekt. Ühenduse registreeritud disainilahenduse omanik võib litsentsi territoriaalselt piirata, mis tähendab, et on võimalik anda litsents disainilahendusest tulenevate õiguste kasutamiseks kas ühes liikmesriigis, mõnes liikmesriigis või kõikides liikmesriikides.

Litsentsi võib anda kas konkreetseks tähtjaks või ka tähtajatult. Seega on ühenduse registreeritud disainilahenduse omanikul võimalik määrata, milliseks ajaperioodiks ning millises Euroopa Liidu liikmesriigis annab ta teistele isikutele õigused disainilahenduse kasutamiseks litsentsi alusel.

Vastavalt ühenduse disainilahenduse määrusele võib mitme disainilahenduse registreerimiseks esitada ühe koondtaotluse ühenduse registreeritud disainilahenduste saamiseks. Iga koondtaotluses sisalduv või ühiselt registreeritav disainilahendus võib olla eraldi litsentsilepingu objektiks.

Ühenduse disainilahenduse määruse kohaselt võib litsents olla kas ainulitsents või lihtlitsents.

³⁴ ÜM artiklid 32, 27, 33, 34.

Juhul kui ühenduse registreeritud disainilahenduse kasutamiseks antakse lihtlitsents, siis võib disainilahenduse omanik ka ise lepingu esemeks olevat õigust kasutada või anda kasutusõiguse teistele isikutele peale litsentsisaaja.

Juhul kui on tegemist ainulitsentsilepinguga, on litsentsisaajal õigus kasutada ühenduse registreeritud disainilahendusest tulenevaid õigusi kokkulepitud ulatuses ja välistada teiste isikute ning litsentsiandja kasutusõigus selles ulatuses.

Ühenduse disainilahenduse määrusest tulenevalt kohaldatakse litsentsilepingule ja sellealastele võimalikele vaidlustele küsimustes, mis ei ole reguleeritud Euroopa Liidu õigusaktidega, liikmesriigi õigust. Litsentsilepingu vaidlustes kohaldatav liikmesriigi õigus määratakse kindlaks ühenduse disainilahenduse määruse artikli 27 lõigete 1 ja 2 kohaselt vastavalt disainilahenduse omaniku elu- või asukohale.

Ühisomanike puhul määratakse liikmesriigi kohaldatav õigus kindlaks ühenduse registreeritud disainilahenduse puhul asjaomase ühisomaniku järgi, kes on registreeritud kantud järjekorras esimesena.

Juhul kui ei ole võimalik kindlaks määrata ülaltoodud asjaolusid, kohaldatakse selle liikmesriigi õigust, kus on ameti asukoht.

Ühenduse registreeritud disainilahenduse litsentsimine toob kõikide liikmesriikide kolmandatele isikutele tagajärgi kaasa alles alates litsentsi registrisse kandmisest. Litsentsil on enne registrisse kandmist siiski toime nende kolmandate isikute suhtes, kes olid disainilahendusega seotud õiguste omandamise kuupäeval litsentsist teadlikud.

Litsentsi registreerimine

Disainilahenduse litsentsilepingu registrisse kandmine ei ole kohustuslik, kuid litsentsilepingu pooled võivad soovi korral taotleda selle registrisse kandmist.

Litsentsi registrisse kandmiseks tuleb esitada EUIPOle taotlus. Taotluse võib esitada nii litsentsi andja kui ka litsentsi saaja. Füüsilistel ja juriidilistel isikutel, kelle alaline asukoht või peamine tegevuskoht või tegelik ja toimiv tööstus- või kaubandusettevõtte ei asu Euroopa Liidus, peab ametis tehtavateks toiminguteks olema ühenduse disainilahenduse määrukses sätestatud nõuetele vastav esindaja.

Disainilahenduse litsentsi registreerimise taotlemisel on soovitatav kasutada registritoingu taotluse veebivormi, mis on saadaval EUIPO veebilehel kasutajakontole sisse logides.³⁵

Litsentsi registrisse kandmise taotlust täites tuleb litsentsiandjana märkida registrisse kantud disainilahenduse omanik või tema esindaja. Juhul kui disainilahendus on üle läinud teisele isikule, kuid seda muudatust ei ole veel registrisse kantud, ei ole kuni muudatuse registrisse kandmiseni registrisse kandmata õigusjärglasel õigust esitada disainilahenduse litsentsi registrisse kandmise taotlust.

Litsentsi registreerimise taotluses tuleb märkida, kas registreeritav litsents on ainulitsents või lihtlitsents. Kui litsents on antud ühenduse disainilahenduse kasutamiseks piiratud aja jooksul või ainult ühenduse teatavas osas, märgitakse litsentsi registreerimise taotlusesse see ühenduse osa või tähtaeg, mille suhtes litsents antakse.

Ühenduse kahe või enama registreeritud disainilahenduse litsentsi registreerimiseks võib esitada ühe taotluse, kui registreeritud disainilahenduse omanik ja litsentsiaat on kõigil juhtudel samad.

Litsentsilepingu poolte allkirjastatud litsentsileping või litsentsi andja ja litsentsi saaja allkirjastatud kokkulepe litsentsi registrisse kandmise kohta tuleb esitada siis, kui litsentsi registrisse kandmise vormi on allkirjastatud litsentsi saaja või tema esindaja.

Litsentsi registrisse kandmisel tuleb tasuda lõiv, mille suurus sõltub litsentsi registrisse kandmise taotluses märgitud disainilahenduste arvust. Enne lõivu täielikku laekumist litsentsi registrisse ei kanta.

Disainilahenduse litsentsi registreerimise taotluses esinevate puuduste ilmnemisel määrab amet puuduste kõrvaldamiseks kahekuulise tähtaja. Kui puuduseid EUIPO määratud tähtaja jooksul ei kõrvaldata, siis ei kanta disainilahenduse litsentsi registrisse.

Hiljem, kui disainilahenduse litsents on registrisse kantud, on õigus litsentsilepingu kanne registris kustutada või seda muuta. Selleks tuleb EUIPOle esitada avaldus, milles tuleb esitada ühenduse registreeritud disainilahenduse registrinumbrer või koondregistreeringu korral iga disainilahenduse number ja andmed õiguse

³⁵ <https://euiipo.europa.eu/ohimportal/et/rcd-manage>.

kohta, mille registreeringut tahetakse muuta või tühistada. Lisaks tuleb tasuda toimingute tegemiseks ette nähtud lõiv.

1.2. Ühenduse registreeritud disainilahenduse üleandmine³⁶

Ühenduse registreeritud disainilahenduse omanik võib disainilahenduse üle anda. Disainilahenduse üleandmisel kehtib disainilahenduse territoriaalse ühtsuse printsiip, mis tähendab, et õigusi ühenduse disainilahendusele ei saa üle anda ainult ühes või mõnes liikmesriigis. Disainilahenduse üleandmine hõlmab alati kogu Euroopa Liidu territooriumi.

Koondregistreeringut, mis võimaldab ühe registreeringuga mitme disainilahenduse kaitset, ei ole ühenduse registreeritud disainilahenduse omanik kohustatud võõrandama tervikuna. Iga koondregistreeringus sisalduvat või ühiselt registreeritavat disainilahendust võib ühenduse disainilahenduse määrase kohaldamisel käsitleda teistest eraldi. Nii võib omanik üle anda ainult ühe või mõned koondregistreeringuga hõlmatud disainilahendustest.

Vastavalt ühenduse disainilahenduse määrasele kohaldatakse ühenduse registreeritud disainilahenduse taotluste üleandmise suhtes *mutatis mutandis* neid norme, mis on kohaldatavad registreeritud disainilahendusele. Seega ka ühenduse registreeritud disainilahenduse taotlust, sh koondtaotlust, on võimalik disainilahenduse registreeringu taotlejal üle anda.

Ühenduse disainilahenduse määrasest tulenevalt kohaldatakse disainilahenduse üleandmise lepingule ja sellealastele võimalikele vaidlustele küsimustes, mis ei ole reguleeritud Euroopa Liidu õigusaktidega, liikmesriigi õigust. Üleandmise lepingu vaidlustes kohaldatav liikmesriigi õigus määratakse kindlaks ühenduse disainilahenduse määrase artikli 27 lõigete 1 ja 2 kohaselt vastavalt disainilahenduse omaniku elu- või asukohale.

Ühisomanike puhul määratakse liikmesriigi kohaldatav õigus kindlaks ühenduse registreeritud disainilahenduse puhul asjaomase ühisomaniku järgi, kes on registreeritud kantud järjekorras esimesena.

³⁶ ÜM artikkel 28, täiendavalt artiklid 27, 33, 34.

Juhul kui ei ole võimalik kindlaks määrata ülaltoodud asjaolusid, kohaldatakse selle liikmeriigi õigust, kus amet asub.

Ühenduse registreeritud disainilahenduste puhul toob üleandmine kõikide liikmesriikide kolmandatele isikutele tagajärgi kaasa alates üleandmise registrisse kandmisest. Üleandmisel on enne registrisse kandmist siiski toime nende kolmandate isikute suhtes, kes on omandanud ühenduse registreeritud disainilahendusega seotud õigused pärast üleandmise kuupäeva, kuid olid õiguste omandamise kuupäeval üleandmisest teadlikud.

Ühenduse registreeritud disainilahenduse üleandmise registrisse kandmine

Disainilahenduse ülemineku registrisse kandmiseks tuleb esitada EUIPOle taotlus. Taotluse võib EUIPOle esitada nii disainilahenduse omanik kui ka isik, kellele lähevad üle õigused disainilahendusele. Taotluse peab olema allkirjastanud nii disainilahenduse omanik kui ka isik, kellele õigused üle antakse.

Kui taotluse ülemineku kande registreerimiseks on esitanud ja allkirjastanud üksnes isik, kellele õigused üle lähevad, tuleb lisada taotlusele registreeritud omaniku või tema esindaja allkirjaga kinnitus, millest nähtub, et omanik on registrikandega nõus, või lisada üleminekut kinnitav kokkulepe, mille on allkirjastanud nii registrisse kantud disainilahenduse omanik kui ka isik, kes taotleb registrikande muudatust. Nimetatud taotlused võib olla esitanud ka esindaja.

Nendel ühenduse registreeritud disainilahenduse omanikel, kelle alaline asukoht või peamine tegevuskoht või tegelik ja toimiv tööstus- või kaubandusettevõtte ei asu Euroopa Liidus, peab ametis tehtavateks toiminguteks olema ühenduse disainilahenduse määruuses loetletud nõuetele vastav esindaja.

Ühenduse registreeritud disainilahenduse ülemineku registrisse kandmise taotlemisel on soovitatav kasutada registritoimingu taotluse veebivormi, mis on saadaval EUIPO veebilehel kasutajakontole sisse logides.³⁷

Ülemineku registrisse kandmise taotlejal tuleb märkida:

- disainilahenduse registrinumber;
- uue omaniku andmed;
- esindaja olemasolul esindaja andmed;

³⁷ <https://euipo.europa.eu/ohimportal/et/rcd-manage>.

- kui üleandmine ei puuduta kõiki koondregistreeringuga hõlmatud disainilahendusi, siis andmed nende registreeritud disainilahenduste kohta, mida soovitakse üle anda.

Ühenduse kahe või enama registreeritud disainilahenduse üleandmise registreerimiseks võib esitada ühe taotluse, kui registreeritud disainilahenduste omanik ja õigusjärglane on kõigil juhtudel samad.

Üleandmise kohta tehakse registrisse kanne ning see avaldatakse. Kuni registrikannet ei ole tehtud, ei saa õigusjärglane ühenduse disainilahenduse registreerimisest tulenevaid õigusi teostada.

Ühenduse registreeritud disainilahenduse üleandmise registrisse kandmise taotlust ei loeta esitatuks enne, kui nõutud lõiv on tasutud. Lõivu suurus sõltub sellest, kui palju disainilahendusi üle anda soovitakse. Kui lõiv ei ole tasutud või ei ole täielikult tasutud, siis teavitab amet sellest taotlejat.

Kui üleandmise registreerimise suhtes kohaldatavad tingimused ei ole täidetud ja/või üleandmise registrisse kandmise taotluses esineb puudusi, teavitab amet taotlejat puudustest. Puuduste kõrvaldamiseks määratakse kahekuuline tähtaeg. Kui puudusi ei ole ameti määratud tähtaja jooksul kõrvaldatud, lükkab amet üleandmise registreerimise taotluse tagasi ja registrikannet ei tehta.

1.3. Ühenduse registreeritud disainilahenduse pantimine³⁸

Ühenduse disainilahenduse määrase kohaselt võib ühenduse registreeritud disainilahendust pantida ning see võib olla asjaõiguse esemeks.

Ühenduse disainilahenduse määrasest tulenevalt kohaldatakse liikmesriigi õigust disainilahenduse pandilepingule ja sellealastele võimalikele vaidlustele küsimustes, mis ei ole reguleeritud Euroopa Liidu õigusaktidega. Üleandmise lepingu vaidlustes kohaldatav liikmesriigi õigus määratakse kindlaks ühenduse disainilahenduse määrase artikli 27 lõigete 1 ja 2 kohaselt vastavalt ühenduse registreeritud disainilahenduse omaniku elu- või asukohale.

³⁸ ÜM artiklid 27, 29, 33, 34.

Ühisomanike puhul määratakse liikmesriigi kohaldatav õigus kindlaks ühenduse registreeritud disainilahenduse puhul asjaomase ühisomaniku järgi, kes on registreeritud järjekorras esimesena. Juhul kui ei ole võimalik kindlaks määrata ülaltoodud asjaolusid, kohaldatakse selle liikmesriigi õigust, kus on ameti asukoht.

Ühenduse registreeritud disainilahenduste puhul toob pandi seadmine kõikide liikmesriikide kolmandatele isikutele tagajärgi kaasa alates pandi registrisse kandmisest. Pandi seadmise lepingul on enne registrisse kandmist siiski toime nende kolmandate isikute suhtes, kes on omandanud ühenduse registreeritud disainilahendusega seotud õigused pärast pandi seadmise kuupäeva, kuid olid õiguste omandamise kuupäeval pandi seadmisest teadlikud.

Pandi registrisse kandmine

Disainilahenduse pandi registrisse kandmiseks tuleb esitada EUIPOle taotlus. Taotluse võib EUIPOle esitada nii disainilahenduse omanik kui ka pandipidaja. Taotluse peab olema allkirjastanud nii disainilahenduse omanik kui ka pandipidaja.

Nendel ühenduse disainilahenduse omanikel, kelle alaline asukoht või peamine tegevuskoht või tegelik ja toimiv tööstus- või kaubandusettevõtte ei asu Euroopa Liidus, peab ametis tehtavateks toiminguteks olema ühenduse disainilahenduse määruses loetletud nõuetele vastav esindaja.

Disainilahenduse kohta seatud pandi registrisse kandmise taotlemisel on soovitatav kasutada registritoimingu taotluse veebivormi, mis on saadaval EUIPO veebilehel kasutajakontole sisse logides.

Pandi registrisse kandmise taotlejal tuleb märkida taotluses:

- disainilahenduse registrinumber;
- pandipidaja andmed;
- esindaja olemasolul pandipidaja esindaja andmed;
- kui pandi seadmine ei puuduta kõiki koondregistreeringuga hõlmatud disainilahendusi, siis andmed nende registreeritud disainilahenduste kohta, mille osas pant seatakse.

Ühenduse kahe või enama registreeritud disainilahenduse registreerimiseks võib esitada ühe taotluse, kui registreeritud disainilahenduse omanik ja pandipidaja on kõigil juhtudel samad.

Pandi seadmise kohta tehakse registrisse kanne ning see avaldatakse.

Ühenduse registreeritud disainilahenduse pandi registrisse kandmise taotlust ei loeta esitatuks enne, kui nõutud lõiv on tasutud. Lõivu suurus sõltub disainilahenduste arvust, mille osas panti registrisse kanda soovitakse. Kui lõiv ei ole tasutud või ei ole täielikult tasutud, siis teavitab amet sellest taotlejat.

Kui pandi registreerimise suhtes kohaldatavad tingimused ei ole täidetud ja/või pandi registrisse kandmise taotluses esineb puudusi, teavitab amet taotlejat puudustest. Puuduste kõrvaldamiseks määratakse kahekuuline tähtaeg. Kui puudusi ei ole ameti määratud tähtaja jooksul kõrvaldatud, lükkab amet pandi registreerimise taotluse tagasi ja registrikannet ei tehta.

1.4. Ühenduse registreeritud disainilahendus maksejõuetusmenetluses³⁹

Ühenduse registreeritud disainilahendused võivad olla objektiks ainult sellises maksejõuetusmenetluses, mis on algatatud liikmesriigis, mille territooriumil asub võlgniku põhihuvide kese.

Kui ühenduse registreeritud disainilahendus on ühisomandis, kohaldatakse maksejõuetusmenetlusest tulenevaid sanktsioone üksnes ühisomaniku osa suhtes.

Juhul kui ühenduse registreeritud disainilahendus on maksejõuetusmenetluse objektiks, võib pädeva riigisese asutuse taotlusel teha selle kohta märke registrisse ning avaldada see bulletinis.

Märke registrisse kandmisel ei ole lõivu tasumise kohustust.

1.5. Sundtäitmise kohaldamine ühenduse registreeritud disainilahendusele⁴⁰

Ühenduse registreeritud disainilahendusele võib kohaldada sundtäitmist. Ühenduse registreeritud disainilahendusele sundtäitmise kohaldamise menetluse suhtes on ainupädevad liikmesriigi kohtud ja asutused.

³⁹ ÜM artiklid 27, 31, 33, 34.

⁴⁰ ÜM artiklid 27, 33, 34.

Ühenduse disainilahenduse määrusest tulenevalt kohaldatakse liikmesriigi õigust disainilahenduse sundtäitmisele ja sellealastele võimalikele vaidlustele küsimustes, mis ei ole reguleeritud Euroopa Liidu õigusaktidega.

Sundtäitmise kohta on võimalik kanda märke registrisse. Ühenduse registreeritud disainilahenduste puhul toob sundtäitmise kohaldamise kande tegemine kõikide liikmesriikide kolmandatele isikutele tagajärgi kaasa alates registrikande tegemisest. Enne registrisse kande tegemist on sundtäitmisel toime nende kolmandate isikute suhtes, kes on omandanud ühenduse registreeritud disainilahendusega seotud õigused pärast sundtäitmise kohaldamist, kuid olid õiguste omandamise kuupäeval sundtäitmise kohaldamisest teadlikud.

Sundtäitmise märke registrisse kandmine

Sundtäitmise märke registrisse kandmiseks tuleb esitada EUIPOle taotlus.

Sundtäitmise kohta käiva märke registrisse kandmise taotlemisel on soovitatav kasutada registritoimingu taotluse veebivormi, mis on saadaval EUIPO veebilehel kasutajakontole sisse logides.

Registrimärke taotlejal tuleb taotluses märkida:

- disainilahenduse registreerimise number;
- sissenõudja andmed;
- esindaja olemasolul sissenõudja esindaja andmed;
- kui sundtäitmine ei puuduta kõiki koondregistreeringuga hõlmatud disainilahendusi, siis andmed nende registreeritud disainilahenduste kohta, millele on sundtäitmine pööratud.

Ühenduse kahe või enama registreeritud disainilahenduse sundtäitmismeetmete registreerimiseks võib esitada ühe taotluse, kui disainilahenduse omanik ja sundtäitmismeedet kasutanud sissenõudja on kõigil juhtudel samad.

Sundtäitmise kohta tehakse kanne registrisse ning kanne avaldatakse.

Ühenduse disainilahenduse sundtäitmise kande taotlust ei loeta esitatuks enne, kui nõutud lõiv on tasutud. Lõivu suurus sõltub disainilahenduste arvust, mille osas sundtäitmist kohaldatakse. Kui lõiv ei ole tasutud või ei ole täielikult tasutud, siis teavitab amet sellest taotlejat.

Kui sundtäitmise registrisse kandmise taotluses esineb puudusi, teavitab amet taotlejat puudustest. Puuduste kõrvaldamiseks määratakse kahekuuline tähtaeg. Kui puudusi ei ole ameti määratud tähtaja jooksul kõrvaldatud, lükkab amet sundtäitmise registreerimise taotluse tagasi ja registrikannet ei tehta.

1.6. Ühenduse registreeritud disainilahendusest loobumine

Ühenduse registreeritud disainilahenduse taotlejal on võimalik taotlus tagasi võtta (*withdrawal*) või registreeritud ühenduse kaubamärgist loobuda (*surrender*). Ühenduse registreeritud disainilahendusest loobumiseks või taotluse tagasivõtmiseks tuleb esitada ametile avaldus. Seda on võimalik teha elektrooniliselt EUIPO veebilehel.⁴¹ Loobumine registreeritakse üksnes registrisse kantud õiguste valdaja nõusolekul. Kui registrisse on kantud litsents, kantakse loobumine registrisse üksnes juhul, kui ühenduse registreeritud disainilahenduse omanik tõendab, et ta on litsentsiaati loobumiskavatsusest teavitanud. Ühenduse registreeritud disainilahendusest loobumine jõustub registrisse kande tegemise kuupäeval.

2. Andmete muutmine

Muuta võib ühenduse registreeritud disainilahenduse taotleja/omaniku või esindaja nime ja aadressi. Ühenduse registreeritud disainilahenduse taotleja või omaniku andmete muutmist tuleb eristada taotluse üleandmisest. Andmete muutmiseks on tegemist juhul, kui juriidiline isik ei muutu. Juriidilise isiku ühinemisel, jagunemisel jne tuleb ühenduse registreeritud disainilahenduse taotlejal/omanikul teha õiguste üleandmise registreerimise taotlus. Kui ameti jaoks on ebaselge, kas tegemist on üleandmise või andmete muudatusega, võib amet küsida täiendavaid tõendeid. Ühenduse registreeritud disainilahenduse taotleja või omaniku andmete muutmiseks tuleb esitada registrisse kantud andmed ning andmed, mida soovitakse muuta, nagu näiteks ühenduse registreeritud disainilahenduse taotleja või omaniku uus nimi või aadress. Seda on võimalik teha elektrooniliselt EUIPO veebilehel.⁴² Üldjuhul ametist täiendavaid dokumente ei nõuta. Kui esitatud andmed vastavad nõuetele, siis kantakse muudetud andmed registrisse.

⁴¹ <https://euipo.europa.eu/ohimportal/et/rcd-manage>.

⁴² <https://euipo.europa.eu/ohimportal/et/rcd-manage>.

V ÜHENDUSE REGISTREERIMATA DISAINILAHENDUS

Ühenduse registreerimata disainilahendus tagab disainilahendusele õiguskaitse, ilma et oleks vaja sooritada mis tahes registreerimise toiminguid. Paljudes tööstusharudes, kus toodetakse lühikese aja jooksul suures koguses disainilahendusi, mille kasutusaeg võib olla lühike ning millest vaid mõningaid rakendatakse kaubanduslikul eesmärgil, on disainilahenduse õiguskaitse ühenduse registreerimata disainilahendusena arvestatav alternatiiv. Ühenduse registreerimata disainilahenduse kaitse on küll lühiajalisem, kuid vabastab taotluse esitamise toimingust ja sellele järgnevast registreerimismenetlusest ning registreerimisega kaasnevatest lõivudest.

1. Õiguskaitse tähtaeg ja õiguskaitse tekkimise alused

Ühenduse registreerimata disainilahendusel on õiguskaitse ühenduse registreerimata disainilahendusena kolm aastat. Seega on õiguskaitse kehtivus oluliselt lühem kui registreeritud disainil, mis saab esialgselt kaitse viieks aastaks ning mille õiguskaitset on võimalik pikendada viie aasta kaupa, kokku 25 aastaks.

Registreerimata disainilahenduse õiguskaitse tekib alates kuupäevast, mil disainilahendus on Euroopa Liidu territooriumil esmakordselt avalikkusele kättesaadavaks tehtud.⁴³ Juhul kui disainilahenduse avalikustamine ei leia aset Euroopa Liidu liikmesriigis/liikmesriikides, vaid kolmandas riigis, siis ühenduse disainilahenduse määruse alusel registreerimata disainilahendusele õiguskaitset ei teki.

Disainilahendus loetakse Euroopa Liidus avalikkusele kättesaadavaks tehtuks, kui asjaomase sektori ringkonnad pidid mõistliku ootuse kohaselt disainilahendusest tavapärase majandustegevuse käigus teada saama. Nii loetakse disainilahendus avalikkusele kättesaadavaks tehtuks, kui see on trükis avaldatud, näitusele esitatud, seda on kasutatud kaubavahetuses. Avalikustamine võib toimuda ka disainilahenduse müügile jõudmise või eelneva turustamise või reklaamimise kaudu. Disainilahendust ei loeta avalikkusele kättesaadavaks tehtuks, kui see on üksnes avalikustatud kolmandale isikule, kelle puhul kehtib otsene või kaudne konfidentsiaalsusnõue.

⁴³ ÜM artikkel 11 (1).

2. Nõuded ühenduse registreerimata disainilahendusele

Selleks et ühenduse registreerimata disainilahendusel oleks õiguskaitse, peab see vastama kõigile ühenduse registreeritud disainilahendusele esitatavatele nõuetele, sh olema uudne ja eristatav.

Ühenduse registreerimata disainilahendus on uudne, kui enne õiguskaitse tekkimise kuupäeva (milleks on disainilahenduse esmakordne avalikustamine Euroopa Liidus) ei ole disainilahendus väljaspool Euroopa Liitu avalikkusele kättesaadavaks tehtud õiguskaitse taotleja või teiste isikute poolt.

Erinevalt ühenduse registreeritud disainilahendusest ei ole ühenduse registreerimata disainilahendusele kohaldatavad ühenduse disainilahenduse määruse artiklis 7 sätestatud erandid uudsusnõude täitmise kohta, mille kohaselt ei ole ühenduse registreeritud disainilahenduse puhul uudsuse nõuet rikutud, kui disainilahendusele õigust omav isik esitab ühenduse disainilahenduse registreerimise taotluse alles 12 kuu jooksul pärast disainilahenduse avalikustamist.

Seega ühenduse registreerimata disainilahenduse õiguskaitse algab esmakordselt Euroopa Liidus avalikustamisest ja õiguste tekkimise tähtaega ei saa pikeneda seetõttu, et taotleja on tahtmatult disainilahenduse avaldanud. Sellist kaitset kohaldatakse üksnes registreerimiseks esitatud disainilahenduse suhtes.

3. Ühenduse registreerimata disainilahendusest tulenevad õigused

Ühenduse disainilahenduse määruse artikli 19 lõike 2 kohaselt on registreerimata disainilahenduse omanikul õigus kasutada registreerimata disainilahendust ning keelata kolmandaid isikuid seda loata kasutamast, kui vaidlusalune kasutus hõlmab kaitstud disainilahenduse tahtlikku kopeerimist. Kasutamiseks loetakse eelkõige disainilahendust sisaldava toote valmistamist, pakkumist, turustamist, importi, eksporti või kasutamist või nendel eesmärkidel sellise toote säilitamist.

Seega annab ühenduse registreerimata disainilahendus selle omanikule õiguse takistada disainilahenduse kopeerimist. Võrreldes registreeritud disainilahendusest tuleneva õigusega, mis võimaldab keelata selliste disainilahenduste kasutamise, mis jätavad informeeritud kasutajale ühesuguse üldmulje, saab registreerimata disainilahenduse omanik keelata üksnes avalikustatud registreerimata disainilahenduse koopia valmistamist.

Ühenduse registreerimata disainilahenduse omanikul ei ole õigust tugineda kopeerimise keelustamisele, kui vaieldava disainilahenduse on loonud autor, kelle puhul on alust eeldada, et ta ei olnud teadlik registreerimata disainilahenduse omaniku poolt avalikuks tehtud disainilahendusest.

Ühenduse registreerimata disainilahenduse õiguskaitsele tugineval isikul tuleb arvestada, et ühenduse registreerimata disainilahendusel ei ole õiguskaitset, kui samaaegselt eksisteerib ühenduse disainilahendus, mis on registreerimiseks esitatud enne registreerimata disainilahenduse avalikustamist, kuid avaldatud pärast registreerimata disainilahenduse esmakordset avaldamist Euroopa Liidus.

Nii nagu registreeritud disainilahendus, saab ühenduse registreerimata disainilahendus olla litsentsilepingu objekt, samuti on võimalik ühenduse registreerimata disainilahendust üle anda. Kuid tulenevalt asjaolust, et tegemist on registreerimata disainilahendusega, ei leia need toimingud registris kajastamist.

4. Ühenduse registreeritud ja registreerimata disainilahenduse erinevused

Ühenduse registreerimata ja registreeritud disainilahenduse erinevused seisnevad peamiselt kolmes aspektis: õiguskaitse tekkimise alused, õiguskaitse ulatus ja õiguskaitse kehtivuse aeg.

Peamine erinevus kaitse ulatuse osas seisneb selles, et ühenduse registreeritud disainilahendus on kaitstud nii tahtliku kopeerimise kui ka üldmuljelt sarnase disainilahenduse kasutamise eest. Registreerimata disainilahendus on kaitstud ainult tahtliku kopeerimise eest. See tähendab, et isik, kes tugineb registreerimata disainilahendusest tulenevale õigusele, peab kohtus oma õiguste kaitsel tõendama tahtlikku registreerimata disainilahenduse kopeerimist.

Oluline erinevus registreerimisformaalsuste ja õiguskaitse ulatuse kõrval on kehtivuse aeg. Eelnevalt sai mainitud, et registreerimata disainilahenduse kaitse kehtib kolm aastat ja seda ei ole võimalik pikendada. Ühenduse registreeritud disainilahenduse õiguskaitse seevastu kehtib viis aastat ja seda on võimalik pikendada veel viie aasta kaupa kokku 25 aastaks.

Juhul kui ühenduse registreerimata disainilahenduse omanik leiab juba esimese aasta jooksul (sest aasta jooksul avalikustamisest ei kaota uuduse ega eristatavuse

nõue kehtivust⁴⁴), et ta soovib oma disainilahendusele pikemaajalist kaitset, kui võimaldab registreerimata disainilahendus, siis võib ta esitada taotluse oma disainilahenduse registreerimiseks ning saada kaitse pikemaks perioodiks.

Täiendav erisus registreeritud ja registreerimata disainilahenduse vahel seisneb vaidlusi lahendatavates institutsioonides. Näiteks õigust registreeritud disainilahendusele on võimalik vaidlustada EUIPOs, registreerimata disainilahendust puudutavad vaidlused lahendatakse riigisisestes kohtutes, kes on määratud lahendama ühenduse kaubamärgi ja disainilahenduste vaidlusi. Eestis on selleks Harju Maakohus ja Tallinna Ringkonnakohtus, teiste riikide kohtute nimekirja leiab EUIPO veebilehelt.

Kokkuvõtlikult võib märkida, et ühenduse registreerimata disainilahenduse eelis on selge tööstusharudes, kus toodetakse arvukalt disainilahendusi sageli lühikese turustusajaga toodete jaoks, nagu näiteks rõivatööstus, mille puhul eeliseks on kaitse ilma registreerimisformaalsusteta ning kaitse kestus on vähem oluline. Teiselt poolt nendes tööstusharudes, kus toodetele soovitakse pikema kestusega kaitset, mis vastaks toodete kavandatavale turustusajale, on suurema õiguskindluse tõttu soovitatav disainilahendus registreerida.

⁴⁴ ÜM artikkel 7.

VI ELEKTROONILINE SUHTLUS JA AVALIK TEAVE

1. Elektrooniline suhtlus

Nii nagu paljud muud institutsioonid ja organisatsioonid, liigub ka EUIPO paberivaba asjaajamiskorra suunas, arendades välja e-teenuseid ja internetipõhist suhtlust. Täna sel päeval toimub EUIPO suhtlus ühenduse registreeritud disainilahenduse taotlejate ja omanikega peamiselt elektroonilisel teel. Interneti teel on võimalik esitada taotlusi, pikendada disainilahenduse kehtivust, esitada taotlust disainilahenduse tühistamiseks jne.

Ühenduse disainilahenduse taotlejad, omanikud ning nende esindajad võivad registreeruda EUIPO veebilehel isikliku kasutajakontoga. Platvorm võimaldab täielikku ligipääsu enda disainilahenduste toimikutele ning mitmesugustele *on-line* teenustele.

Kuna kogu dokumendihaldus on elektrooniline, väljastab EUIPO ka taotluste, registreerimistunnistuste ja muude dokumentide koopiaid ainult elektrooniliselt. Andmebaasist eSearch plus⁴⁵ on võimalik alla laadida registreeritud disainilahenduste taotluste ja registreerimistunnistuste kinnitatud koopiaid. Igal kinnitatud koopial on unikaalne identifitseerimiskood, mille järgi on võimalik kontrollida dokumendi autentsust, sisestades koodi vastavale väljale EUIPO veebilehel.

2. Perioodilised väljaanded

Ühenduse Disainilahenduste Bülletään (Community Designs Bulletin) – EUIPO ametlik väljaanne, mis avaldatakse igal tööpäeval. Bülletäänis avaldatakse ühenduse disainilahenduse taotlusi, registreeringuid, registrikandeid ja muid andmeid, mille avaldamine on ühenduse disainilahenduse määruse või rakendusmäärusega ette nähtud. Bülletäänis kasutatakse WIPO standardile vastavaid numberkoode ühenduse disainilahendusega seotud bibliograafiliste andmete identifitseerimiseks. Bülletääni leiab EUIPO andmebaasist eSearch plus.⁴⁶

⁴⁵ <https://euipo.europa.eu/eSearch/>.

⁴⁶ <https://euipo.europa.eu/eSearch/#advanced/bulletins>.

Aastaraamat (Annual Report) – ülevaade EUIPO tegevusest aasta jooksul koos statistiliste andmetega ning tulevikuplaanidest. Alates 2008. aastast avaldatakse aastaraamat ka videoid ja graafikat sisaldava multimeediaversioonina.

Alicante Uudised (Alicante News) – kord kuus ilmuv internetiajaleht, milles kajastatakse EUIPO uudiseid, uuemat kohtupraktikat ning üldisemaid intellektuaal-omandiküsimusi.

Kõik eelnimetatud väljaanded ilmuvad elektrooniliselt ja on tasuta kättesaadavad EUIPO veebilehel. Sealt leiab ka ühenduse disainilahenduse süsteemi tutvustavad brošüürid Euroopa Liidu kõigis keeltes. Lisaks avaldab EUIPO mitmesuguseid juuriidilisi tekste ja õiguslikke teemasid käsitlevaid väljaandeid.

3. Avalikud andmebaasid

eSearch plus – EUIPO keskne andmebaas, mis sisaldab teavet ühenduse disainilahenduse ja ELi kaubamärgi taotluste ning registreeringute kohta. Andmebaasis saab teha otsinguid paljude kriteeriumide alusel ning jälgida ühenduse registreeritud disainilahenduste ja disainilahenduste taotluste staatust. Andmebaas võimaldab ligipääsu ka ühenduse disainilahenduse e-toimikutele, sh kogu EUIPO ja disainilahenduse omaniku ja/või tema esindaja vahelisele avalikule kirjavahetusele. Alla saab laadida disainilahenduse taotluste ja registreerimistunnistuste kinnitatud koopiaid, samuti saab teha otsinguid leidmaks eri taotlejaid ja esindajaid. Lisaks kõigele on andmebaasis leitavad ka iga päev avaldatavad bülletäänid.⁴⁷

eSearch case law – otsinguvahend, mille kaudu saab otsida EUIPO, üldkohtu, Euroopa Kohtu ja riiklike kohtute otsuseid.⁴⁸

Designview – otsinguvahend, mis võimaldab otsida Euroopa Liidu liikmesriikide riigisisest registreeritud disainilahendusi, ühenduse registreeritud disainilahendusi ja paljudes väljaspool Euroopa Liitu asuvates riikides registreeritud disainilahendusi. Näiteks on andmebaasis leitavad Hiina, India, Jaapani, Venemaa, USA ning paljude teiste riikide registreeritud disainilahendused.⁴⁹

DesignClass – interaktiivne otsingu ja klassifitseerimise abivahend, mis tugineb WIPO hallatavale tööstusdisainilahenduste Locarno klassifikatsioonile. Lisaks on

⁴⁷ <https://euipo.europa.eu/eSearch/>.

⁴⁸ <https://euipo.europa.eu/eSearchCLW/#basic>.

⁴⁹ <https://www.tmdn.org/tmdsview-web/welcome>.

andmebaasis hulgaliselt nimetusi, mida aktsepteerivad kõik Euroopa Liidu riigid. Töövahend on koostatud EUIPO ja liikmesriikide koostöös, et abistada taotlejaid disainilahenduste klassifitseerimisel ning otsingute tegemisel. Andmebaas on kättesaadav kõigis Euroopa Liidu ametlikes keeltes.

Kui taotleja viitab registreeritud ühenduse disainilahenduse taotlust esitades, milisele tootele disainilahendusega õiguskaitset taotletakse, siis on soovitatav kasutada terminit, mis on toodud DesignClassi klassifikatsioonis. DesignClassi klassifikatsiooni terminite kasutamine aitab vältida registreerimismenetluses viivitusi, mis võivad tekkida näiteks termini tõlkimisest.⁵⁰

⁵⁰ <https://euipo.europa.eu/designclass/>.